

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ

& ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Π.Μ.Σ. ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ-
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ & ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ»**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΧΑΝΙΩΤΑΚΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ
(AM1214M047)**

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	5
Περίληψη στην Αγγλική.....	7
Εισαγωγή	8
Κεφάλαιο I: Εννοιολογική προσέγγιση των όρων "τρομοκρατία" και "χρηματοδότηση της τρομοκρατίας"	
1.1 Οι δυσχέρειες στον ορισμό του φαινομένου.....	9
1.2 Βασικά χαρακτηριστικά του ορισμού της τρομοκρατίας	10
1.3 Ορισμός της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.....	11
1.4 Πηγές της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.....	12
1.5 Σύνδεση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.....	14
Κεφάλαιο II: Το διεθνές ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	
Εισαγωγή	17
2.1 Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force on Money Laundering, F.A.T.F.)	17
2.1.α Τι είναι η FATF	17
2.1.β Ποιος ο σκοπός της FATF	18

2.1.γ Τι ορίζουν οι Συστάσεις της FATF	18
2.1.δ Η FATF ως προς την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	19
2.1.ε Έλεγχος εφαρμογής Συστάσεων από τη FATF	20
2.2 Οι Ειδικές Συστάσεις της F.A.T.F. για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	22
2.3 Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision, B.C.B.S.) για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	25
2.4 Τα Ηνωμένα Έθνη για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	26

Κεφάλαιο III: Το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Εισαγωγή	29
3.1 Το προγενέστερο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	31
3.1.α Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001	31
3.1.β Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 881/2002	32
3.1.γ Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60	33
3.1.δ Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2006/70	34
3.1.ε Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 1781/2006	35

3.2 Το νεότερο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.....	36
3.2.α Οδηγία (ΕΕ) με αριθμό 2015/849.....	36
3.2.α i Αξιολόγηση του κινδύνου και αντίστοιχη προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο.....	37
3.2.α ii Αύξηση της διαφάνειας μέσω της δημιουργίας εθνικών κεντρικών μητρώων – προσδιορισμός του «πραγματικού δικαιούχου»	38
3.2.α iii Απαιτήσεις λήψης μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (Customer Due Diligence –CDD)	39
3.2.α iv Διεύρυνση του όρου «πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο»	40
3.2.α v Κυρώσεις	41
3.2.β Κανονισμός (ΕΕ) με αριθμό 847/2015	41

Κεφάλαιο IV: Επίλογος

Συμπεράσματα – Κριτική αποτίμηση ρυθμιστικού πλαισίου.....	43
Παράρτημα – Πίνακες.....	46

Βιβλιογραφία - Πηγές

A. Ελληνόγλωσση.....	57
B. Ξενόγλωσση	58

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις στο Διαδίκτυο

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται το θέμα της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (combating terrorism financing - CFT) σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Αν και η τρομοκρατία και η χρηματοδότηση αυτής συνακόλουθα, είναι ζητήματα που απασχολούν τις ρυθμιστικές αρχές εδώ και καιρό, οι διαστάσεις που έχει λάβει σήμερα το θέμα, το τοποθετούν στις πιο επείγουσες προτεραιότητες διεθνών οργανισμών και κυβερνήσεων.

Ο λόγος που καθιστά την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού εξαιρετικά σημαντική, είναι το γεγονός ότι εκτός του ότι είναι απόλυτη ανάγκη η ύπαρξη ασφάλειας διεθνώς μέσω της αποτροπής τρομοκρατικών επιθέσεων, προστασίας χρήζει και το χρηματοπιστωτικό σύστημα το οποίο χρησιμοποιούμενο για της οικονομικές ανάγκες των τρομοκρατών βάλλεται, αποσταθεροποιείται και αμφισβητείται η αξιοπιστία αυτού, με αποτέλεσμα η θωράκιση των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών να είναι το διακύβευμα για να διατηρηθεί η σταθερότητα και βιωσιμότητα του οικονομικού συστήματος.

Στις σελίδες που ακολουθούν επιδιώκεται αρχικά μία θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου. Στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρείται η απόδοση του ορισμού της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσα από τη διεθνή και ευρωπαϊκή σκοπιά. Αναλύονται οι δυσκολίες που προκύπτουν στην οριοθέτηση και οι λόγοι αυτών, αλλά και η σύνδεση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με την καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Εν συνεχεία, στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται το διεθνές ρυθμιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, από οργανισμούς παγκόσμιας εμβέλειας (Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force on Money Laundering, F.A.T.F.), Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision, B.C.B.S.) και Ηνωμένα Έθνη).

Οι εν λόγω οργανισμοί, μέσω συστάσεων, εκθέσεων, κανόνων και συμβάσεων θέτουν πρότυπα συμμόρφωσης τα οποία τηρούν ή τουλάχιστον δεσμεύονται να τηρούν τα περισσότερα κράτη, καθώς το φαινόμενο αυτό αντιμετωπίζεται μόνο σε συλλογικό επίπεδο ενώ οποιαδήποτε άλλη προσέγγιση που θα είχε ως αποτέλεσμα να καταπολεμήσει το φαινόμενο μεμονωμένα, αποσπασματικά ή με συνδυασμό διαφορετικών και ετερόκλητων προσεγγίσεων, ουδόλως θα είχε επιτυχία.

Το τρίτο κεφάλαιο, αντίστοιχα, αναφέρεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κοινοτικά όργανα μέσω κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων, υφαίνουν το ρυθμιστικό πλέγμα για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Στο κεφάλαιο αυτό, γίνεται μια εκτενέστερη αναφορά στην τελευταία οδηγία και στον κανονισμό, οι οποίοι στόχο έχουν να εναρμονίσουν το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο με το προσφάτως τροποποιηθέν διεθνές (μετά τις μεταβολές που έλαβαν χώρα στις Συστάσεις της FATF το 2012) αλλά και να ενισχύσουν τους κανόνες της Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Τέλος, η γράφουσα καταλήγει σε συμπεράσματα σε σχέση αρχικά με το προϋπάρχον ρυθμιστικό πλαίσιο. Εντοπίζονται εν συνεχεία οι αδυναμίες αυτού και τονίζεται η ανάγκη ύπαρξης του νέου ρυθμιστικού πλαισίου. Έμφαση δίδεται και στην επίδραση που έχει η γραμμή που προτείνεται σε διεθνές επίπεδο ως προς την αντιμετώπιση του φαινομένου από τον ευρωπαϊκό νομοθέτη. Συγκεκριμένα, λαμβάνει χώρα ένας σχολιασμός του πώς εν τέλει καταλήγουν οι διεθνείς κατευθυντήριες να

συνιστούν νόμους των κρατών και εξετάζεται το ποία είναι η θέση της ευρωπαϊκής ένωσης σε όλη αυτή τη νομοπαραγωγική διαδικασία.

Καταληκτικά, παρατίθεται σε πίνακα το διεθνές και ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο που βρίσκεται σε ισχύ σήμερα προς διευκόλυνση του αναγνώστη για το τι σήμερα έχει εφαρμογή αλλά και για το πώς και βάσει ποιών κατευθυντήριων προήλθε αυτό. Παρατίθενται επίσης, ορισμένοι πίνακες και διαγράμματα σχετικά και ενδεικτικά του ζητήματος τα οποία αναδεικνύουν κάποιες πτυχές του φαινομένου με ενάργεια.

Περίληψη στην Αγγλική

The present diplomatic paper is about the combating of terrorist financing (CFT) globally and in a European level. Although terrorism and the financing of it are issues that concern the regulatory agencies for a long period of time, the dimensions that the issue has received today put it on the most urgent priorities of international organizations and governments.

The reason that makes tackling the phenomenon extremely important, is the fact that besides the absolute need for the existence of safety worldwide by preventing terrorist attacks, the financial system which is challenged, destabilized and being questioned as for its liability due to its use for economic needs of terrorists, needs also protection, so the shielding of credit institutions and financial institutions for the maintenance of the stability and sustainability of the economic system is a challenge.

On the following pages is initially sought a theoretical approach to the phenomenon. In the first chapter an attempt is made in order to define terrorism and terrorism financing on an international and European perspective. The difficulties of the attempt are mentioned and analyzed as well as the reasons for that and furthermore the connection between combating financing of terrorism and money laundering is also mentioned.

Subsequently, the second chapter analyzes the international legal framework for combating the financing of terrorism, from global organizations (FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering, FATF.), Basel Committee on Banking Supervision (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS) and the UN).

These organizations, through recommendations, reports, rules and conventions set standards of compliance which most states follow or at least undertake to follow, as this phenomenon can only be faced collectively and any other approach which could lead to combat the phenomenon individually or by a combination of different and disparate approaches would not have been successful.

The third chapter, respectively, refers to the regulatory framework at a European level. Community institutions via regulations, directives and decisions try to tackle the phenomenon. This chapter is an extensive report on the latter Directive and Regulation, which aim to harmonize the European regulatory framework with the recently modified international (after the changes that took place in the Recommendations of the FATF 2012) and to strengthen the rules of the Union for combating money laundering and terrorist financing.

Finally, the writer makes some conclusions regarding the pre-existing regulatory framework. The shortfalls of its capability are mentioned and the need for a new regulatory framework is highlighted. Emphasis is given also, to how the European Union legislature is affected by the line proposed at an international level in responding the phenomenon. Specifically, a commentary takes place, of how international guidelines are finally ending up constitute laws of states and is also presented the position of the European Union in the whole legislative process.

Last but not least, there is a table available, with the international and European regulatory framework that is in force today for the convenience of the reader of what currently applies and how and according to which guidelines it originated. What is more, there are also some tables and charts relevant and indicative of the issue which highlight some aspects of the phenomenon vividly.

Εισαγωγή

Οι δράσεις εναντίον του φαινομένου της διεθνούς τρομοκρατίας έχουν επεκταθεί κατά τα τελευταία χρόνια. Στο επίκεντρο των προσπαθειών της διεθνούς κοινότητας έχουν αναδειχθεί ζητήματα όπως η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, το ρυθμιστικό πλαίσιο της οποίας θα αποτελέσει και το θέμα της εν λόγω διπλωματικής εργασίας σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο όπως αναφέρεται και ανωτέρω.

Ο ακριβής ορισμός τόσο του φαινομένου της διεθνούς τρομοκρατίας όσο και της χρηματοδότησης αυτού, δεν έχει προσδιοριστεί. Το θέμα ενός γενικού και καθολικά αποδεκτού ορισμού, αποτελεί ακανθώδες ζήτημα και ίσως αποτελεί και ένα λόγο για τον οποίο τα κράτη δεν έχουν καταλήξει ακόμη σε μια κοινή γραμμή αντιμετώπισης της τρομοκρατίας εν γένει. Είναι εξαιρετικά ενδεικτική η φράση άλλωστε που αναφέρει ότι «αυτός που για κάποιον είναι τρομοκράτης, για κάποιον άλλο είναι μαχητής για την ελευθερία» (one man's terrorist is the other man's freedom fighter).

Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας εντάσσεται στα πλαίσια της διεθνούς στρατηγικής αντιμετώπισης της, τόσο όσον αφορά την αποστέρηση εσόδων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη άμεσων εξόδων πραγματοποίησης τρομοκρατικών επιθέσεων, όσο και για την συντήρηση της ύπαρξης και τη διάδοση των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Τα εμπλεκόμενα μέρη, αναζητούν την οικονομική υποστήριξη για τη διακίνηση χρήματος διεθνώς, όχι με σκοπό τον πλουτισμό ή το προσωπικό όφελος, αλλά με στόχο να εξυπηρετήσουν τους σκοπούς τους που έχουν ιδεολογική, πολιτική και θρησκευτική χροιά κυρίως. Το γεγονός αυτό του «ιδεολογικού σκοπού» μπορεί να δυσχεράνει αρκετά την αντιμετώπιση του φαινομένου, δεδομένου ότι η εφαρμογή προληπτικών μέτρων έγκαιρης διάγνωσης που έχουν θεσμοθετηθεί εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον ανθρώπινο παράγοντα, ήτοι το προσωπικό που αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει την εκάστοτε συναλλαγή. Αν το προσωπικό διέπεται από αντίστοιχες απόψεις λόγου χάρι, αυτό μπορεί να συντελέσει καθοριστικά στο να μη «διαγνωσθεί» ή να μην αναφερθεί οποιαδήποτε υποψία για τη συναλλαγή.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι, μέσω μίας ιστορικής παράθεσης του ρυθμιστικού πλαισίου, σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, να ανιχνευθεί η εξέλιξη του φαινομένου και ο τρόπος αντιμετώπισης αυτού διαχρονικά, ενώ ταυτόχρονα να επιτευχθεί και μία εννοιολογική προσέγγιση αυτού. Όσον αφορά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ειδικά, θα δοθεί έμφαση κυρίως στις υποχρεώσεις και τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν, στα πλαίσια της συνεργασίας τους για την πρόληψη και καταστολή αδικημάτων που σχετίζονται με την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Τέλος, θα λάβει χώρα μια κριτική επισκόπηση του ρυθμιστικού πλαισίου ως προς τις επιρροές αυτού κατά την πρόληψη, δίωξη, αντίδραση και καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, αλλά και μια σύντομη αναφορά στα σημεία εκείνα στα οποία διαφαίνεται να υπάρχουν περαιτέρω περιθώρια βελτίωσης για την αντιμετώπιση του διεθνικού φαινομένου αυτού.

Κεφάλαιο I: Εννοιολογική προσέγγιση του όρου "τρομοκρατία" και "χρηματοδότηση της τρομοκρατίας"

1.1 Οι δυσχέρειες στον ορισμό του φαινομένου

Ο ορισμός της τρομοκρατίας, έχει αποτελέσει αντικείμενο ενασχόλησης πολλών επιστημονικών ειδικοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο, εντούτοις η συγκεκριμενοποίηση του εννοιολογικού περιεχομένου του όρου, συνιστά ακόμα και σήμερα στόχο αλλά και σκοπό, απαραίτητο για την κατανόηση του φαινομένου.

Ο λόγος για τον οποίο ο ορισμός της τρομοκρατίας είναι μέχρι και σήμερα ασαφής, έγκειται στο γεγονός ότι ο χαρακτηρισμός κάποιου ως τρομοκράτη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αυτόν ο οποίος τον χαρακτηρίζει.¹

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση που τασσόμαστε με την πλευρά του θύματος, το οποίο υπέστη για παράδειγμα κάποια τρομοκρατική επίθεση, ο χαρακτηρισμός του δράστη ως τρομοκράτη προκύπτει αβίαστα. Αν όμως, για οποιοδήποτε λόγο, τασσόμαστε με την πλευρά του δράστη, τότε ο χαρακτηρισμός του τυγχάνει επιείκειας και διαφορετικής οπτικής.

Η ως άνω διαφοροποίηση λαμβάνει χώρα και σε επίπεδο κυβερνήσεων και κρατών. Διεθνώς, δεν έχει υπάρξει κοινή θέση ως προς το «τι συνιστά τρομοκρατική πράξη» και ποια τα χαρακτηριστικά αυτής λόγω της διαφορετικής προσέγγισης θύματος - θύτη.

Τα κράτη τα οποία είναι φιλικά προσκείμενα προς ενέργειες τρομοκρατικού περιεχομένου, λόγω συμφερόντων αυτών, υιοθετούν και αντίστοιχο ορισμό της τρομοκρατίας, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται οι σκοπιμότητες και οι πολιτικοί τους στόχοι.² Αντίθετα, κράτη – θύματα τρομοκρατικών επιθέσεων, επιθυμούν να λαμβάνουν πιο σκληρές πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου της τρομοκρατίας, την οποία και ορίζουν ευρέως, έτσι ώστε να συμπεριλαμβάνεται, να προλαμβάνεται και να καταστέλλεται κατ' αυτόν τον τρόπο, οποιαδήποτε απειλή ή τυχόν απειλή.

Η προσπάθεια περιγραφής του όρου εντάσσεται στη σφαίρα των δυσεπίλυτων εννοιολογικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η διεθνής κοινότητα σε βάθος χρόνου. Καθώς το φαινόμενο σταθερά εξελίσσεται και η αντιμετώπισή του περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο των παραγόμενων αποτελεσμάτων, παρακάμπτοντας την εξέταση των αιτιών, που κατά τη γνώμη της γράφουσας συνιστούν και την πιο σημαντική παράμετρο, οι εννοιολογικές προσεγγίσεις είναι φυσικό να μην αγγίζουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.³

Το ζητούμενο όμως περί απόλυτης σαφήνειας στο τι συνιστά τρομοκρατική πράξη, δεν συνιστά ακαδημαϊκή ιδιοτροπία αλλά ουσιαστική αναγκαιότητα για την ύπαρξη νομικής βεβαιότητας και ασφάλειας.

¹ Βλέπε **Laqueur, W (1987)**, *The age of Terrorism*, Boston: Little, Brown and Company, σελ. 7

² Βλέπε **Crenshaw, M (1995)**, *Terrorism in context*, University Park: Pennsylvania State University Press

³ Βλέπε **Μαίρη Μπόση (2003)**, *Η εξέλιξη της διεθνούς τρομοκρατίας μετά την 11^η Σεπτεμβρίου. Νέες μορφές τρομοκρατίας*, Εκδόσεις Παπαζήση

Αλλωστε, στο άρθρο 7 της ΕΣΔΑ ορίζεται ότι κανείς δεν δύναται να καταδικαστεί για πράξη ή παράληψη, η οποία τη στιγμή που διεπράχθη δεν συνιστούσε αδίκημα.⁴

Το τι συνιστά αδίκημα, αναφέρει η νομολογία, πρέπει να *ορίζεται σαφώς* από το νόμο. Πρέπει δηλαδή το άτομο να είναι σε θέση να γνωρίζει, ποιες πράξεις ή παραλείψεις αυτού, επισύρουν την ευθύνη του.

Η μη ύπαρξη σαφούς και ενιαίου ορισμού για την τρομοκρατία, δημιουργεί προβλήματα συνεπώς, τόσο σε επίπεδο προσβολής και περιορισμού των ατομικών δικαιωμάτων, όσο και ως προς την άσκηση ποινικών διώξεων και εξαγγελίας ποινικών καταδικών και η ύπαρξη κοινώς αποδεκτού ορισμού περί τρομοκρατίας και χρηματοδότησής της, αποτελούν εκκρεμότητα που υποβιβάζει τις προσπάθειες καταπολέμησης αυτών.

1.2 Βασικά χαρακτηριστικά του ορισμού της τρομοκρατίας

Βάσει των ανωτέρω, γίνεται αντιληπτό ότι ένας κοινώς αποδεκτός ορισμός της τρομοκρατίας σε διεθνές επίπεδο δεν έχει (αν και κρίνεται αναγκαίος) μέχρι και σήμερα υπάρξει. Πάρα όμως τις κατά καιρούς διαφωνίες, έχει αρχίσει να δημιουργείται, μεταξύ των ακαδημαϊκών, ένα όλο και διευρυνόμενο consensus ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά της τρομοκρατίας, ειδικά σε σχέση με τα κίνητρα και τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους δράσης.

Το πρώτο και κύριο κοινό χαρακτηριστικό της τρομοκρατικής δράσης, θεωρείται η *επίτευξη πολιτικών σκοπιμοτήτων*.

Γίνεται αποδεκτό ότι η έλλειψη πολιτικού σκοπού σε μια ενέργεια, καθιστά την εκάστοτε ενέργεια μη τρομοκρατική.⁵

Οι πολιτικές σκοπιμότητες των τρομοκρατών, διαφοροποιούνται βέβαια έντονα, γεγονός που καθιστά μια προσπάθεια κατηγοριοποίησης αυτών εξαιρετικά δυσχερή, όμως σε κάθε περίπτωση, το ως άνω κριτήριο παραμένει χρήσιμο για τον διαχωρισμό των εν λόγω πράξεων από αυτές τις μορφές βίας που λαμβάνουν χώρα χωρίς πολιτικό κίνητρο.

Δεύτερο χαρακτηριστικό της τρομοκρατικής δράσης είναι η *χρήση βίας*.

Η δραστηριότητα η οποία δεν εμπεριέχει βία ή απειλή βίας, συστηματικής ή μη, δεν συγκαταλέγεται στην τρομοκρατική δράση.⁶

Συνεπώς, είναι προφανές ότι μια διαμαρτυρία με πολιτικό αντικείμενο η οποία επιδιώκει την αλλαγή με ειρηνικό τρόπο, δεν δύναται να θεωρηθεί τρομοκρατική ενέργεια.

Το τρίτο κοινώς αποδεκτό χαρακτηριστικό στον ορισμό της τρομοκρατίας σχετίζεται με το *φόβο*.

⁴ Βλέπε «**Αρχή της νομιμότητας**» Μη επιβολή ποινής άνευ νόμου Άρθρον 7.– 1. Ουδείς δύναται να καταδικασθή δια πράξιν ή παράλειψιν η οποία, καθ' ήν στιγμήν διεπράχθη, δεν απετέλει αδίκημα συμφώνως προς το εθνικόν ή διεθνές δίκαιον. (*Nullum crimen nulla poena sine lege*)

⁵ Βλέπε **Ganor, B (2002)**, *Defining Terrorism: Is one man's terrorist another man's freedom fighter?*, P. Practice and Research σελ 294

⁶ Βλέπε **Ganor, B (2002)**, *Defining Terrorism: Is one man's terrorist another man's freedom fighter?*, P. Practice and Research σελ 294

Είναι σύνηθες, σε μια τρομοκρατική πράξη ο κύριος στόχος να μην είναι και ο μόνος. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται σε μια κινέζικη ρήση: «οι τρομοκράτες επιθυμούν πολλοί άνθρωποι να είναι μάρτυρες της δράσης τους και όχι θύματα αυτής».⁷ Ο εκφοβισμός των πολλών για τις πιθανές δυνατότητες των τρομοκρατών είναι το ζητούμενο πίσω από κάθε τρομοκρατική δράση, ενώ η ύπαρξη θυμάτων κατά τη διενέργεια των δράσεων αυτών συνιστά παράπλευρη αλλά αναγκαία για το σκοπό των τρομοκρατών απώλεια.

Τέλος, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υφίσταται κοινά αποδεκτός ορισμός για τα εγκλήματα τρομοκρατίας ή τα εγκλήματα που συνδέονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες στις αποφάσεις - πλαίσια 2002/475/ΔΕΥ⁸ και 2008/919/ΔΕΥ⁹ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συγκεκριμένα, βάσει των ανωτέρω αποφάσεων - πλαισίων, το έγκλημα της τρομοκρατίας συνιστά συνδυασμό:

- αντικειμενικών στοιχείων (φόνος, σωματικές βλάβες, αρπαγή ομήρων, εκβίαση, επιθέσεις, απειλή τέλεσης μιας από τις παραπάνω πράξεις, κ.λπ.) και

- υποκειμενικών στοιχείων (όταν ο δράστης διαπράττει αυτές τις πράξεις με σκοπό να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό, να αποσταθεροποιήσει σοβαρά ή να καταστρέψει δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού ή να εξαναγκάσει μια κυβέρνηση να απόσχει από την εκτέλεση οποιασδήποτε πράξης)

1.3 Ορισμός της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως ορίζεται στη νέα Οδηγία (ΕΕ) με αριθμό 2015/849¹⁰ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, με την οποία έλαβε χώρα η τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) με αριθμό 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και η κατάργηση της Οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της Οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2006/70 της Επιτροπής, ορίζεται ως κάτωθι:

«Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» νοείται η παροχή ή συγκέντρωση κεφαλαίων, καθ' οιονδήποτε τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, με την πρόθεση να χρησιμοποιηθούν ή εν γνώσει του γεγονότος ότι θα χρησιμοποιηθούν, στο σύνολό τους ή εν μέρει, για τη

⁷ Βλέπε **Jenkins, B.M. (1975)**, *International Terrorism: Anew mode of conflict* σελ. 4

⁸ Βλέπε Απόφαση - πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32002F0475>)

⁹Βλέπε Απόφαση πλαίσιο 2008/919/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008F0919>)

¹⁰ Η Οδηγία (ΕΕ) με αριθμό 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://data.europa.eu/eli/dir/2015/849>)

διάπραξη εγκλήματος κατά την έννοια των άρθρων 1 έως 4 της απόφασης-πλαisiού 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου¹¹»

Αντίστοιχα, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹², ορίζεται ότι:

Το αδίκημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας διαπράττει οποιοδήποτε πρόσωπο με οποιοδήποτε τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, παρανόμως και εκ προθέσεως, παρέχει ή συλλέγει κεφάλαια με την πρόθεση ότι αυτά θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ή εν γνώσει του γεγονότος ότι πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει, προκειμένου να πραγματοποιηθεί:

- μια πράξη που αποτελεί αδίκημα εντός του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης και όπως ορίζεται σε μία από τις συνθήκες που αναφέρονται σε παράρτημα αυτής

- οποιαδήποτε άλλη πράξη που προορίζεται να προκαλέσει θάνατο ή σοβαρή σωματική βλάβη σε έναν πολίτη, ή σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που δεν λαμβάνει ενεργό μέρος στις εχθροπραξίες σε κατάσταση ένοπλης σύγκρουσης, όταν ο σκοπός της εν λόγω πράξης, από τη φύση της ή το πλαίσιο της, είναι να εκφοβίσει έναν πληθυσμό ή να εξαναγκάσει μια κυβέρνηση ή ένα διεθνή οργανισμό να προβεί ή να απέχει από οποιαδήποτε ενέργεια.

Βάσει των ανωτέρω ορισμών, γίνεται αντιληπτό ότι οι χρηματοδοτούντες την τρομοκρατία, δεν επιδιώκουν οικονομική ωφέλεια ή προσωπικό όφελος, σε αντίθεση με άλλες εγκληματικές δραστηριότητες όπου το κέρδος αποτελεί πρωταρχικό σκοπό.

Ακόμα και όταν επιλέγουν παράνομους τρόπους προσπορισμού εσόδων, μέσω εγκληματικών πράξεων όπως, παραδείγματος χάρι ληστείες, σκοπό έχουν αποκλειστικά τη χρηματοδότηση της δράσης τους και τη διατήρηση επαρκούς οικονομικής υποδομής για στρατολόγηση, εκπαίδευση, ταξίδια, υλικά και δημιουργία ασφαλών καταφυγίων.

Υπάρχει λοιπόν μια ποιοτική διαφορά που πρέπει να τονιστεί μεταξύ κοινού εγκληματία και τρομοκράτη η οποία καθιστά την καταπολέμηση και την καταδίωξη του τελευταίου ακόμα πιο δύσκολη.

Συγκεκριμένα, ο εγκληματίας επιθυμεί την αύξηση της περιουσίας του, ενώ ο τρομοκράτης, μέσω των ενεργειών του, επιθυμεί την ιδεολογική, οικονομική και κοινωνική αλλαγή.¹³

1.4 Πηγές της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

¹¹ Η Απόφαση-πλαίσιο (2002/475/ΔΕΥ) και η τροποποιητική απόφαση (2008/919/ΔΕΥ) υποχρεώνουν τις χώρες της ΕΕ να εναρμονίσουν τη νομοθεσία τους και να θεσπίσουν ελάχιστες κυρώσεις σχετικά με τα εγκλήματα τρομοκρατίας. Οι δύο αυτές αποφάσεις ορίζουν τα εγκλήματα τρομοκρατίας, καθώς και τα εγκλήματα σχετικά με τρομοκρατικές ομάδες ή τα εγκλήματα που συνδέονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες, και θεσπίζουν τους κανόνες για τη μεταφορά τους στο δίκαιο των χωρών της ΕΕ.

¹² Η Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (1999) (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.un.org/law/cod/finterr.htm>)

¹³ Για μια εμπεριστατωμένη θεώρηση της διαφοράς του εγκληματία από τον τρομοκράτη, βλέπε Πανούση Γιάννη (1990), *Σύγχρονα θέματα εγκληματολογίας*, Εκδόσεις Δανιά σελ. 147 - 150

Οι τρομοκράτες έχουν στη διάθεση τους κεφάλαια προερχόμενα από διαφορετικές και συχνά ετερόκλητες πηγές και υιοθετούν όλο και περισσότερο εξελιγμένες τεχνικές μεταφοράς αυτών και διάχυσής τους στο εκάστοτε τρομοκρατικό δίκτυο.

Για να το επιτύχουν αυτό, αξιοποιούν τις υπηρεσίες συγκεκριμένων επαγγελματιών, όπως τραπεζίτες, λογιστές και δικηγόροι και επωφελούνται της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, κάνοντας χρήση ενός εύρους προϊόντων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που τους επιτρέπει να επιτυγχάνουν την αόρατη μεταφορά πόρων προς τους επιδιωκόμενους δέκτες.

Οι κύριες πηγές χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι δύο:

Πρώτη πηγή χρηματοδότησης συνιστούν είτε τα κράτη και οι οργανώσεις οι οποίες στηρίζουν τέτοιου είδους δράσεις¹⁴ είτε κάποιο μεμονωμένο πρόσωπο με επαρκή οικονομικά μέσα που μπορεί να παρέχει σημαντική χρηματοδότηση στις τρομοκρατικές οργανώσεις και το επιδιώκει λόγω ιδίων συμφερόντων ή λόγω κοινών ιδεολογικών προσανατολισμών.¹⁵

Δεύτερη πηγή αποτελούν τα έσοδα που προέρχονται από τις δραστηριότητες, νόμιμες και παράνομες, των ιδίων των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί ότι η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας να μην ενισχύει σημαντικά τις εκάστοτε τρομοκρατικές δράσεις, όμως, οι οικονομικές απαιτήσεις μιας τρομοκρατικής ενέργειας, μπορεί να είναι ιδιαίτερα χαμηλές και εντούτοις τα αποτελέσματα αυτής θανατηφόρα με σοβαρές κοινωνικοπολιτικές συνέπειες.

Σύμφωνα με στοιχεία από την Ομάδα Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το Ξέπλυμα του Βρώμικου Χρήματος (Financial Action Task Force-FATF),¹⁶ το κόστος που απαιτήθηκε για την τρομοκρατική ενέργεια του βομβαρδισμού στο Λονδίνο το 2005, υπολογίζεται στο ποσό των 8.000 λιρών Αγγλίας και για τον βομβαρδισμό στη Μαδρίτη το 2004, στο ποσό των 10.000 ευρώ.

Από τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι πράγματι, η οργάνωση μιας μεμονωμένης τρομοκρατικής ενέργειας με έντονο κοινωνικό αντίκτυπο μπορεί να μην κοστίζει ακριβά, εντούτοις όμως, η λογιστική και οικονομική υποστήριξη ενός τρομοκρατικού δικτύου για την δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων της τρομοκρατικής δράσης, είναι αυτονόητο ότι έχει ανυπολόγιστα μεγαλύτερες χρηματικές απαιτήσεις και για αυτό το λόγο η αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας έχει πολύ σημαντικό ρόλο στην ατζέντα των κρατών διεθνώς.¹⁷

Για την καλύτερη κατανόηση των οικονομικών μεγεθών τα οποία καλύπτουν ανάγκες της τρομοκρατικής δράσης, ο πίνακας 2 που παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας εργασίας, βασισμένος στην εμπειρική μελέτη και στατιστική έρευνα του

¹⁴Τρομοκρατικές οργανώσεις, λαμβάνουν δωρεές από πολιτικούς υποστηρικτές τους. Από στοιχεία της Europol (2009) σημειώνονται έσοδα τα οποία χρηματοδοτούν την τρομοκρατία ακόμα και από φιλανθρωπικούς οργανισμούς που δρουν κεκαλυμμένα.

¹⁵ Παράδειγμα τέτοιου προσώπου, αποτελεί η οικογένεια Bin Laden, η οποία χρηματοδοτεί τις δραστηριότητες του τρομοκρατικού δικτύου της Al Qaida.

¹⁶ Περισσότερες πληροφορίες για την Ομάδα Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το Ξέπλυμα του Βρώμικου Χρήματος διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (Financial Action Task Force-FATF <http://www.fatf-gafi.org/>)

¹⁷Βλέπε **Miriam Allan and Damian Gadzinowski (2009), *Combating the Financing of Terrorism: EU Policies, Polity and Politics*, EIPASCOPE 2009/2 σελ. 2**

Friedrich Schneider¹⁸ σε σχέση με τις οικονομικές ροές της διεθνούς τρομοκρατίας, είναι ενδεικτικός.

1.5 Σύνδεση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας είναι οικονομικά εγκλήματα με αντίστοιχο οικονομικό αντίκτυπο. Μπορούν να διαταράξουν τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας ή την σταθερότητά της ως προς τις διεθνείς της σχέσεις γενικότερα.

Αποτελεσματικές δράσεις για την καταπολέμηση αυτών, είναι απαραίτητες, προκειμένου να προστατευτούν οι αγορές αλλά και το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι ενέργειες για την πρόληψη των ως άνω φαινομένων ανταποκρίνονται όχι μόνο σε ηθική απαίτηση, αλλά και σε οικονομική ανάγκη.

(Δήλωση του *Zhu Min*, αναπληρωτή διευθύνοντα σύμβουλου του ΔΝΤ , στις 27 Μαρτίου 2015)

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, είναι μια διαδικασία κατά την οποία παράνομες πηγές κεφαλαίων που έχουν παραχθεί μέσω εγκληματικών ενεργειών, εντάσσονται στο υγιές χρηματοπιστωτικό σύστημα με την ταυτόχρονη απόκρυψη της αρχικής εγκληματικής δράσης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Schneider πρόκειται για μια μεταφορά χρημάτων από το σκοτεινό προς το φωτεινό τμήμα του συστήματος.¹⁹

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίδεται στην τέταρτη Οδηγία 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, *νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ζέπλυμα χρήματος) συνιστά:*

A) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες της δραστηριότητάς του·

B) η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

Γ) η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

¹⁸ Βλέπε **Schneider F. (2004)**, *Macroeconomics: The financial flows of Islamic Terrorism*, Maschandaro D., σελ. 120

¹⁹ Βλέπε **Schneider F. (2004)**, ο.π. σελ. 25

Δ) η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) και γ), η σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξη της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η διευκόλυνση ή η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξη της.

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμη και αν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία διεξήχθησαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή στο έδαφος τρίτης χώρας.

Ανεξαρτήτως ορισμών, ο λόγος για τον οποίο εξετάζεται το φαινόμενο αυτό σε συνδυασμό με την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, είναι το γεγονός ότι προκαλεί αντίστοιχα πλήγματα στην ακεραιότητα, την ορθή λειτουργία, τη φήμη και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.²⁰

Εκτός αυτού όμως, παρουσιάζει επίσης κοινά γνωρίσματα κατά την αντιμετώπιση, τα οποία βοηθούν σημαντικά στην κοινή καταπολέμηση και των δύο φαινομένων.

Πιο συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας περιλαμβάνει δύο στάδια: τη δημιουργία εσόδων²¹ για την χρηματοδότηση αυτής και τη διάχυσή τους στο δίκτυο, με αποτέλεσμα να υπάρχουν αντίστοιχα και δύο στρατηγικές καταπολέμησης αυτής. Η μια απευθύνεται στο στάδιο της παραγωγής των εσόδων και η άλλη στο στάδιο της διοχέτευσης των εσόδων στο δίκτυο.

Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στο στάδιο της παραγωγής εσόδων, είναι εξαιρετικά δύσκολο έργο καθώς όπως προαναφέραμε οι πηγές εσόδων μπορεί να είναι από παράνομες δραστηριότητες αλλά μπορεί να είναι και από νόμιμες, με αποτέλεσμα, προκειμένου να μπορούμε να ελέγχουμε τις πιθανές χρηματικές ροές που κατευθύνονται σε τρομοκρατικές δράσεις, να πρέπει να δημιουργήσουμε έναν μηχανισμό ελέγχου κάθε δραστηριότητας στον ιδιωτικό τομέα. Το εν λόγω εγχείρημα του απόλυτου monitoring δεν έχει απορριφθεί ως λύση, εντούτοις όμως, είναι μια προσέγγιση επίλυσης του προβλήματος μη συμφέρουσα σε όρους ανάλυσης κόστους – οφέλους και θέτει επίσης ζητήματα παραβίασης ατομικών δικαιωμάτων (προσωπικών δεδομένων και λοιπά).

Συνεπώς, εφόσον η καταπολέμηση του φαινομένου στο πρώτο στάδιο είναι αμφισβητούμενη και απαιτεί χρόνο και χρήμα, η στρατηγική της καταπολέμησης αυτού στο στάδιο της διοχέτευσης των εσόδων στο τρομοκρατικό δίκτυο, κερδίζει έδαφος, δεδομένου και ότι η διεθνής κοινότητα, δεν απαιτείται να αναπτύξει κάποια νέα τεχνογνωσία στην οποία να επενδύσει για το σκοπό αυτό, αλλά αρκεί να χρησιμοποιήσει την ήδη υπάρχουσα και χρησιμοποιούμενη για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML).

Κοινό χαρακτηριστικό της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML/CFT), αποτελεί επίσης, ο σκοπός της απόκρυψης. Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στοχεύει στην απόκρυψη της πηγής των προερχόμενων από παράνομες ενέργειες κεφαλαίων. Αντίστοιχα, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δεν έχει μεν στόχο την απόκρυψη της πηγής αλλά επιδιώκει την απόκρυψη του (τρομοκρατικού) σκοπού της διάθεσης των κεφαλαίων.²² Ουσιαστικά, όσον αφορά τη νομιμοποίηση

²⁰ Βλέπε περισσότερες πληροφορίες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/aml.htm>)

²¹ Βλέπε Πίνακα 1 στο Παράρτημα

²² Βλέπε Jennifer Isern, David Porteous , Raul Hernandez-Coss, Chinyere Egwuagu (2005), AML/CFT REGULATION: IMPLICATIONS FOR FINANCIAL SERVICE PROVIDERS

εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, η εγκληματική ενέργεια προηγείται της παράνομης εισαγωγής των κεφαλαίων στο νόμιμο οικονομικό σύστημα, ενώ στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας συμβαίνει το αντίστροφο.

Ως προς αυτή τη διαφοροποίηση των δύο φαινομένων, υπάρχει έντονος προβληματισμός σε σχέση με την καταλληλότητα των μέτρων τα οποία λαμβάνονται για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, και αυτών που πρέπει να ληφθούν για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, στην περίπτωση που τα έσοδα της χρηματοδότησης, προέρχονται από νόμιμες πηγές.²³

Για τους ανωτέρω αναφερόμενους λόγους, ο αγώνας που καταβάλλεται, τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και ευρωπαϊκό, για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι ως επί το πλείστον κοινός.

Το ρυθμιστικό / νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο και θα αναλυθεί κατωτέρω, για την καταπολέμηση των υπό συζήτηση φαινομένων συγκλίνει, καθώς και στις δύο περιπτώσεις, στοιχεία της αναζήτησης για την πρόληψη – καταστολή των ως άνω παράνομων δράσεων, είναι τα οικονομικά ίχνη τα οποία και αναζητούνται.

THAT SERVE LOW INCOME PEOPLE, Focus Note, διαθέσιμο και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.cgap.org/publications/amleft-regulation>)

²³ Βλέπε **Miriam Allan and Damian Gadzinowski (2009)**, *Combating the Financing of Terrorism: EU Policies, Polity and Politics*, EIPASCOPE 2009/2 σελ. 2

Κεφάλαιο II: Το διεθνές ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Εισαγωγή

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας διενεργούνται κυρίως σε διεθνές επίπεδο. Τα μέτρα που λαμβάνονται αποκλειστικά σε εθνικό ή ακόμα και σε ενωσιακό επίπεδο, χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν ο διεθνής συντονισμός και η διεθνής συνεργασία, έχουν πολύ περιορισμένα έως μηδαμινά αποτελέσματα. Η θέσπιση κανόνων και η παροχή κατάλληλων κατευθύνσεων από τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς φορείς δεν επαρκεί αν δε συνοδεύεται από την απαραίτητη συμμόρφωση των εθνικών νομοθεσιών προς την αντιμετώπιση των φαινομένων.

Συνεπώς, ό, τι μέτρα θεσπίζονται στον τομέα αυτόν, θα πρέπει να είναι συμβατά με δράσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο διεθνών φόρουμ ή τουλάχιστον εξίσου αυστηρά και εναρμονισμένα με αυτές. Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), καθώς και άλλοι διεθνείς φορείς που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ορίζουν συστάσεις και διεθνή πρότυπα με τα οποία καλούνται να εναρμονιστούν τα κράτη και να τα εφαρμόζουν.

2.1 Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force on Money Laundering, F.A.T.F.)

2.1.α Τι είναι η FATF

Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (εφεξής FATF)²⁴, είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός που δημιουργήθηκε το 1989 από τους Υπουργούς των Κρατών-Μελών της. Τελεί υπό την αιγίδα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης - Ο.Ο.Σ.Α²⁵, από τον οποίο υποστηρίζεται και γραμματειακά. Δημιουργήθηκε στο Παρίσι τον Ιούλιο του 1989, με απόφαση των 7 ισχυρότερων οικονομικά κρατών (G7) με πρωταρχικό της στόχο την καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.

Μέλη της FATF είναι 36 κράτη, στα οποία περιλαμβάνονται τα επτά ιδρυτικά κράτη (G-7), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου.²⁶

Καθεστώς παρατηρητή έχουν ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Interpol και άλλοι διεθνείς οργανισμοί.²⁷

²⁴ Περισσότερες πληροφορίες για την Ομάδα Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το Ξέπλυμα του Βρώμικου Χρήματος διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.fatf-gafi.org/about/howweare/>)

²⁵ Περισσότερες πληροφορίες για το εν λόγω forum, βλέπε την ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.oecd.org/>)

²⁶ Βλέπε **Laurel S. Terry (2010)**, *An Introduction to the Financing of Terrorism*, σελ. 5-14

2.1.β Ποιος ο σκοπός της FATF

Η εντολή προς τη FATF, είναι να καθορίσει πρότυπα και να προωθήσει την αποτελεσματική εφαρμογή νομικών, κανονιστικών και λειτουργικών μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και τη χρηματοδότηση της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής, καθώς και άλλες απειλές συναφείς με την ακεραιότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.²⁸

Το έργο της FATF συνίσταται στην καθιέρωση διεθνών προτύπων, τα οποία στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της, αφορούσαν αποκλειστικά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ενώ τώρα πλέον αφορούν σε μεγάλο βαθμό και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

2.1.γ Τι ορίζουν οι Συστάσεις της FATF

Οι Συστάσεις της FATF ορίζουν ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό πλαίσιο μέτρων που θα πρέπει να εφαρμόζουν οι χώρες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, καθώς και για τη χρηματοδότηση της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής.

Οι χώρες έχουν διαφορετικά νομικά, διοικητικά και λειτουργικά πλαίσια, καθώς και διάφορα οικονομικά συστήματα και έτσι, δεν είναι δυνατόν να λάβουν, όλες, πανομοιότυπα μέτρα για την αντιμετώπιση των απειλών αυτών.

Οι Συστάσεις της FATF ορίζουν, επομένως, ένα διεθνές πρότυπο, το οποίο θα πρέπει να εφαρμόζουν οι χώρες, μέσω μέτρων προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες συνθήκες τους. Οι Συστάσεις της FATF ορίζουν τα βασικά μέτρα που θα πρέπει να έχουν θεσπίσει οι χώρες για τον εντοπισμό των κινδύνων, καθώς και για την ανάπτυξη πολιτικών και εσωτερικού συντονισμού, για τη δίωξη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής, την εφαρμογή προληπτικών μέτρων για το χρηματοπιστωτικό τομέα και άλλους καθορισμένους τομείς, τη θέσπιση αρμοδιοτήτων και ευθυνών των αρμόδιων αρχών (π.χ., των ανακριτικών, δικαστικών και εποπτικών αρχών) και άλλων θεσμικών μέτρων, την ενίσχυση της διαφάνειας και της διαθεσιμότητας πληροφοριών συναφών με την κυριότητα των νομικών προσώπων και μορφωμάτων και τη διευκόλυνση της διεθνούς συνεργασίας.

Οι αρχικές 40 Συστάσεις καταρτίστηκαν το 1990, ως μια πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της καταχρηστικής χρησιμοποίησης των χρηματοπιστωτικών συστημάτων από πρόσωπα που νομιμοποίησαν έσοδα από παράνομες δραστηριότητες ναρκωτικών. Το 1996 οι Συστάσεις αναθεωρήθηκαν για πρώτη φορά, προκειμένου να ανταποκριθούν στις εξελίξεις των τάσεων και τεχνικών της νομιμοποίησης εσόδων από

²⁷ Περισσότερες πληροφορίες για τα Μέλη της Ομάδας Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το Ξέπλυμα του Βρώμικου Χρήματος διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>)

²⁸ Περισσότερες πληροφορίες για το σκοπό της Ομάδας Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το Ξέπλυμα του Βρώμικου Χρήματος διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/>)

παράνομες δραστηριότητες, καθώς και προκειμένου να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής τους πέραν της νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ναρκωτικών.

Τον Οκτώβριο του 2001, η FATF διεύρυνε την εντολή της, ώστε να ασχολείται με το ζήτημα της χρηματοδότησης τρομοκρατικών πράξεων και τρομοκρατικών οργανώσεων, και έκανε ένα σημαντικό βήμα για τη θέσπιση των Οκτώ (αργότερα επεκτάθηκαν σε Εννέα) Ειδικών Συστάσεων για τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας. Οι Συστάσεις της FATF αναθεωρήθηκαν για δεύτερη φορά το 2003, και αυτές, μαζί με τις Ειδικές Συστάσεις, έχουν υιοθετηθεί από περισσότερες από 180 χώρες, και αναγνωρίζονται παγκοσμίως ως το διεθνές πρότυπο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML / CFT).

Η αναθεώρηση των Συστάσεων της FATF, έλαβε χώρα σε στενή συνεργασία με τα Περιφερειακά Όργανα Τύπου FATF (FSRBs) και τις οργανώσεις - παρατηρητές, συμπεριλαμβανομένου και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Παγκόσμιας Τράπεζας και των Ηνωμένων Εθνών. Οι αναθεωρήσεις αντιμετωπίζουν τις νέες και αναδυόμενες απειλές, αποσαφηνίζουν και ενισχύουν πολλές από τις υφιστάμενες υποχρεώσεις, διατηρώντας παράλληλα την απαραίτητη σταθερότητα και αυστηρότητα στις Συστάσεις.²⁹

Τα Πρότυπα της FATF έχουν, επίσης, αναθεωρηθεί ώστε να ενισχύουν τις απαιτήσεις για καταστάσεις με αυξημένο επίπεδο κινδύνου, καθώς και τη δυνατότητα των χωρών να υιοθετούν μια προσέγγιση περισσότερο εστιασμένη σε περιοχές όπου οι αυξημένοι κίνδυνοι παραμένουν ή η εφαρμογή θα μπορούσε να ενισχυθεί. Οι χώρες θα πρέπει, πρώτα, να προσδιορίζουν, να αξιολογούν και να κατανοούν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που αντιμετωπίζουν και, στη συνέχεια, να υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για τον περιορισμό του κινδύνου.

2.1.δ Η FATF ως προς την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελεί μια πολύ σημαντική πρόκληση για τη FATF και μέσα στο χρόνο η παρουσία της κατά την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού είναι όλο και πιο έντονη.

Αξίζει να αναφερθεί άλλωστε ότι τα περισσότερα μέτρα που επικεντρώνονταν στο παρελθόν, στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας έχουν πλέον ενσωματωθεί σε όλες τις Συστάσεις, καταργώντας, ως εκ τούτου, την ανάγκη για Ειδικές Συστάσεις.

Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένες Συστάσεις που είναι αποκλειστικές για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, λόγω του ειδικού χειρισμού που προϋποθέτει η καταπολέμηση αυτής, οι οποίες ορίζονται στο Τμήμα Γ των Συστάσεων της FATF.

Βάσει των ανωτέρω Συστάσεων, τα βασικά μέτρα που θα πρέπει να έχουν θεσπίσει οι χώρες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αφορούν:

²⁹Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/internationalstandardscombatingmoneylaunderingandthefinancingofterrorismproliferation-thefatfrecommendations.html>)

- τον εντοπισμό των κινδύνων, καθώς και την ανάπτυξη πολιτικών και εσωτερικού συντονισμού,
- τη δίωξη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,
- την εφαρμογή προληπτικών μέτρων για το χρηματοπιστωτικό τομέα και άλλους καθορισμένους τομείς,
- τη θέσπιση αρμοδιοτήτων και ευθυνών των αρμόδιων αρχών (π.χ., των ανακριτικών, δικαστικών και εποπτικών αρχών) και άλλων θεσμικών μέτρων,
- την ενίσχυση της διαφάνειας και της διαθεσιμότητας πληροφοριών συναφών με την κυριότητα των νομικών προσώπων και μορφωμάτων, και
- τη διευκόλυνση της διεθνούς συνεργασίας.³⁰

Οι χώρες θα πρέπει, πρώτα, να προσδιορίζουν, να αξιολογούν και να κατανοούν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που αντιμετωπίζουν και στη συνέχεια, να υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για τον περιορισμό του κινδύνου.

Η προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο επιτρέπει στις χώρες, στο πλαίσιο των απαιτήσεων της FATF, να υιοθετούν μια περισσότερο ευέλικτη δέσμη μέτρων, για την αποτελεσματικότερη στόχευση των πόρων τους και την εφαρμογή προληπτικών μέτρων, ανάλογων με τη φύση των κινδύνων, προκειμένου να επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους με τον αποτελεσματικότερο τρόπο.³¹

2.1.ε Έλεγχος εφαρμογής Συστάσεων από τη FATF

³⁰ Βλέπε **Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (FATF) (2012), Διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας & της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής, Οι συστάσεις της FATF**, σελ.7, διαθέσιμο και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf)

³¹Βλέπε **Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (FATF) (2013), Μεθοδολογία για την Αξιολόγηση των Τεχνικών Συμμόρφωσης**, σελ.5-11, διαθέσιμο και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση:

(<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%202022%20Feb%202013.pdf>)

Η FATF δεν περιορίζεται στην έκδοση Συστάσεων. Αναλαμβάνει επίσης την επίβλεψη της προόδου των μελών της όσον αφορά την υιοθέτηση των εν λόγω Συστάσεων και Ειδικών Συστάσεων μέσω της κατάρτισης ετήσιων εκθέσεων, ενώ ταυτόχρονα προβαίνει στη διαρκή επεξεργασία συμπληρωματικών μέτρων που μπορούν να προωθήσουν τη διεθνή συνεργασία.³²

Τα μέτρα που προβλέπονται στα Πρότυπα της FATF θα πρέπει να εφαρμόζονται από όλα τα μέλη της FATF και τα Περιφερειακά Όργανα Τύπου FATF, και η εφαρμογή τους αξιολογείται αυστηρά μέσω διαδικασιών Αμοιβαίας Αξιολόγησης, καθώς και μέσα από τις διαδικασίες αξιολόγησης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας - με βάση την κοινή μεθοδολογία αξιολόγησης της FATF.³³

Η FATF εκδίδει, επίσης, Έγγραφα Κατευθυντήριων Οδηγιών και Καλής Πρακτικής, και άλλες συμβουλές για τη συνδρομή των χωρών ως προς την εφαρμογή των Προτύπων της FATF. Αυτά τα άλλα έγγραφα δεν είναι υποχρεωτικά για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τα Πρότυπα, αλλά οι χώρες ενδέχεται να διαπιστώσουν ότι αξίζει να τα λαμβάνουν υπόψη τους όταν εξετάζουν τον καλύτερο δυνατό τρόπο εφαρμογής των Προτύπων της FATF.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι η FATF ως μοχλό πίεσης προς τα κράτη προκειμένου να υποχρεωθούν να εφαρμόσουν τις Συστάσεις αυτής, δημοσίευσε κατά την Ολομέλεια του Φεβρουαρίου του 2011 τρεις διαφορετικές λίστες στις οποίες κατέταξε τις προβληματικές και μη συμμορφούμενες χώρες σε κατηγορίες.

Η πρώτη λίστα τιτλοφορήθηκε ως Public Statement περιλαμβάνοντας την Βόρεια Κορέα και το Ιραν ως τις χώρες που εμφανίζουν «στρατηγικές ανεπάρκειες» και ως εκείνες που τα ρυθμιστικά καθεστάτα «ενέχουν απειλές για το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα».

Η δεύτερη λίστα αφορά τις χώρες «που δεν παρουσιάζουν ικανοποιητική πρόοδο». Στις χώρες αυτές περιλαμβάνονται: η Αγκόλα, η Βολιβία, η Αιθιοπία, η Κένυα, η Μυανμάρ, το Νεπάλ, η Νιγηρία, η Σρι Λάνκα, η Συρία, το Τρινιντάντ και Τοπάγκο και η Τουρκία.

Οι χώρες αυτές οφείλουν εκτός των άλλων να ενισχύσουν τα ρυθμιστικά καθεστάτα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ή διαφορετικά θα αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο της πρόσκλησης από τη FATF όπως «λάβουν υπόψη τις απειλές που ανακύπτουν από τις ανεπάρκειες που αφορούν τις δικαιοδοσίες/ έννομες τάξεις αυτές». Με άλλα λόγια, οι εν λόγω χώρες εάν δεν επιλέξουν να συμμορφωθούν

³² Βλέπε **Βασίλης Παναγιωτίδης (2010)**, Το έργο της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση:

(<http://www.ecefil.eu/subitemsDetails.asp?Menu=3&Id=130&titl=%CA%FD%F1%E9%E1%20%E5%F1%E5%F5%ED%E7%F4%E9%EA%DC%20%F0%E5%E4%DF%E1%20-%20%C4%E9%E5%E8%ED%E5%DF%F2%20%EF%E9%EA%EF%ED%EF%EC%E9%EA%EF%DF%20%EF%F1%E3%E1%ED%E9%F3%EC%EF%DF%20%20%EA%E1%E9%20for a.%20%D3%F5%EC%EC%E5%F4%EF%F7%DE%20%F4%E7%F2%20%C5%C5>)

³³Περισσότερες πληροφορίες για την αξιολόγηση των κρατών από τη FATF διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc%28fatf_releasedate%29)

με τα όσα ορίζει η FATF, κινδυνεύουν να «αλλάξουν κατηγορία» και να ενταχθούν στην κατηγορία Ιράν και Β. Κορέας.

Τέλος, η τρίτη λίστα αφορά δικαιοδοσίες/ έννομες τάξεις οι οποίες «έχουν επιδείξει σοβαρή πολιτική βούληση να αντιμετωπίσουν τις εντοπισθείσες ανεπάρκειες» στα ρυθμιστικά καθεστώτα τους για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Οι χώρες αυτές είναι: η Αντίγκουα και Μπαρμπούντα, το Μπάγκλαντες, ο Ισημερινός, η Γκάνα, η Ονδούρα, η Ινδονησία, το Μαρόκο, το Πακιστάν, η Παραγουάη, οι Φιλιππίνες, το Σαο Τομέ και Πρίντσιπε, το Σουδάν, η Τανζανία, η Ταϊλάνδη, το Τουρκμενιστάν, η Ουκρανία, η Βενεζουέλα, το Βιετνάμ, η Υεμένη και η Ελλάδα.³⁴

Αυτή η αρνητική αξιολόγηση αφορά τη φερεγγυότητα των χρηματοπιστωτικών συστημάτων των αξιολογούμενων κρατών και λαμβάνεται υπόψη τόσο από τις αγορές όσο και από τους οίκους αξιολόγησης, με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει.³⁵

2.2 Οι Ειδικές Συστάσεις της F.A.T.F. για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελεί μια πολύ σημαντική πρόκληση διεθνώς. Ένα αποτελεσματικό συνδυαστικό σύστημα καταπολέμησης αυτής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επιτυγχάνεται μέσω της εφαρμογής των Συστάσεων της FATF, καθώς, κατ' αυτόν τον τρόπο αντιμετωπίζονται τα φαινόμενα στο πλήρες τους φάσμα.

Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένες Συστάσεις που είναι αποκλειστικά αναφερόμενες στην αποτροπή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, οι οποίες ορίζονται στο Τμήμα Γ των Συστάσεων της FATF.³⁶

Αυτές είναι:

Η Σύσταση 5 (ποινικοποίηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας),

Η Σύσταση 6 (στοχευμένες οικονομικές κυρώσεις που σχετίζονται με την τρομοκρατία και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας), και

Η Σύσταση 8 (μέτρα για την αποτροπή της καταχρηστικής χρησιμοποίησης των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων).

³⁴ Σημειώνεται ότι η Ελλάδα αποτελεί το μοναδικό κράτος-μέλος της ΕΕ και τη μόνη ευρωπαϊκή χώρα (μαζί με την Ουκρανία) που εμφανίζεται στις τρεις αυτές μαύρες και γκριζες λίστες της FATF.

³⁵ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στις ακόλουθες ηλεκτρονικές διευθύνσεις: (<http://antimoneylaundering.eu/tag/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7/> και http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/?hf=10&b=0&s=desc%28fatf_releasedate%29)

³⁶Βλέπε Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (FATF) (2012), *Διεθνή πρότυπα*, σελ.13 επ.,

Αναλυτικότερα, στη Σύσταση 5 αναφέρεται ότι:

«Οι χώρες θα πρέπει να ποινικοποιήσουν τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας με βάση τη Σύμβαση για τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας, και θα πρέπει να ποινικοποιήσουν όχι μόνο τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών πράξεων, αλλά και τη χρηματοδότηση των τρομοκρατικών οργανώσεων και των μεμονωμένων τρομοκρατών, ακόμη και χωρίς διασύνδεση με συγκεκριμένη τρομοκρατική πράξη ή πράξεις. Οι χώρες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα αδικήματα αυτά θα χαρακτηρίζονται ως γενεσιουργά αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.»

Η Σύσταση 5 αναπτύχθηκε με στόχο τη διασφάλιση ότι οι χώρες θα έχουν νομική ικανότητα να διώκουν και να επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις σε πρόσωπα που χρηματοδοτούν την τρομοκρατία. Δεδομένης της στενής σχέσης μεταξύ της διεθνούς τρομοκρατίας και, μεταξύ άλλων, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ένας άλλος στόχος της Σύστασης 5 είναι να τονιστεί η σχέση αυτή, υποχρεώνοντας τις χώρες να περιλαμβάνουν αδικήματα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ως γενεσιουργά αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Στη Σύσταση 6 ορίζεται ότι:

«Οι χώρες θα πρέπει να υλοποιούν καθεστώτα στοχευμένων οικονομικών κυρώσεων για τη συμμόρφωση με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την αποτροπή και την καταστολή της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Τα ψηφίσματα απαιτούν από τις χώρες να δεσμεύουν, χωρίς καθυστέρηση, τα κεφάλαια ή τυχόν άλλα περιουσιακά στοιχεία, και να διασφαλίζουν ότι οποιαδήποτε κεφάλαια ή τυχόν άλλα περιουσιακά στοιχεία δεν θα διατίθενται, άμεσα ή έμμεσα, σε ή προς όφελος οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου που είτε (i) έχει κατονομαστεί από, ή δυνάμει της εξουσίας, του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, μεταξύ άλλων σύμφωνα με το ψήφισμα 1267 (1999) και τα επακόλουθα ψηφίσματά του, είτε (ii) έχει κατονομαστεί από την εν λόγω χώρα, σύμφωνα με το ψήφισμα 1373 (2001).»

Στην εν λόγω Σύσταση, απαιτείται από κάθε χώρα να εφαρμόζει στοχευμένες οικονομικές κυρώσεις προκειμένου να συμμορφώνεται με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, τα οποία απαιτούν από τις χώρες να δεσμεύουν, χωρίς καθυστέρηση, τα κεφάλαια ή τυχόν άλλα περιουσιακά στοιχεία, καθώς και να διασφαλίζουν ότι τα κεφάλαια ή τυχόν άλλα περιουσιακά στοιχεία δεν θα τίθενται στη διάθεση ή προς όφελος: (i) οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου κατονομάζεται από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

Τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με τη Σύσταση 6 μπορούν να συμπληρώνουν την ποινική δίωξη εις βάρος ενός κατονομασμένου φυσικού ή νομικού προσώπου, και να υιοθετούνται από μια αρμόδια αρχή ή δικαστήριο, αλλά δεν εξαρτώνται από την ύπαρξη της εν λόγω δίωξης. Αντ' αυτού, η Σύσταση 6 επικεντρώνεται στα προληπτικά μέτρα που είναι απαραίτητα και μοναδικά στο πλαίσιο της διακοπής της ροής των κεφαλαίων ή τυχόν άλλων περιουσιακών στοιχείων προς τρομοκρατικές ομάδες, και της χρήσης των κεφαλαίων ή τυχόν άλλων περιουσιακών στοιχείων από τρομοκρατικές ομάδες. Κατά τον προσδιορισμό των ορίων, ή την προώθηση μιας ευρείας υποστήριξης για ένα αποτελεσματικό καθεστώς καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, οι χώρες πρέπει, επίσης, να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος δικαίου, και να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα αθώων τρίτων.

Τέλος, η Σύσταση 8 αναφέρει ότι:

«Οι χώρες θα πρέπει να επανεξετάζουν την επάρκεια των νόμων και των κανονισμών που αφορούν σε νομικά πρόσωπα τα οποία ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν καταχρηστικά για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις είναι ιδιαίτερα ευάλωτες, και οι χώρες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι δεν θα χρησιμοποιούνται καταχρηστικά:

- (α) από τρομοκρατικές οργανώσεις που παρουσιάζονται ως νόμιμα νομικά πρόσωπα,*
- (β) για την εκμετάλλευση νόμιμων νομικών προσώπων, ως μέσων χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και για το σκοπό της αποφυγής μέτρων δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων, και*
- (γ) για την απόκρυψη ή συγκάλυψη της παράνομης εκτροπής των κεφαλαίων που προορίζονται για θεμιτούς σκοπούς, προς τρομοκρατικές οργανώσεις.»*

Οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις (NPOs) διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία και σε πολλές εθνικές οικονομίες και κοινωνικά συστήματα. Η συνεχιζόμενη διεθνής εκστρατεία κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας έχει αποδείξει όμως, δυστυχώς, ότι οι τρομοκράτες και οι τρομοκρατικές οργανώσεις εκμεταλλεύονται τον κλάδο των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων προκειμένου να συγκεντρώσουν και να μεταφέρουν κεφάλαια, να παρέχουν υλικοτεχνική υποστήριξη, να ενθαρρύνουν τη στρατολόγηση τρομοκρατών, ή με άλλο τρόπο να υποστηρίξουν τρομοκρατικές οργανώσεις και επιχειρήσεις.

Η εκτροπή αυτή όχι μόνο διευκολύνει την τρομοκρατική δραστηριότητα, αλλά και υπονομεύει την εμπιστοσύνη των χορηγών και θέτει σε κίνδυνο την ίδια την ακεραιότητα των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων. Ως εκ τούτου, η προστασία του κλάδου των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων από την τρομοκρατική καταχρηστική χρησιμοποίηση είναι αφενός κρίσιμο συστατικό του παγκόσμιου αγώνα κατά της τρομοκρατίας και αφετέρου ένα απαραίτητο βήμα για τη διατήρηση της ακεραιότητας των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων.

Οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις μπορεί να είναι ευάλωτες στην καταχρηστική χρησιμοποίηση από τρομοκράτες, για διάφορους λόγους. Απολαμβάνουν της εμπιστοσύνης του κοινού, έχουν πρόσβαση σε σημαντικές πηγές κεφαλαίων, και είναι, συχνά, έντασης μετρητών.

Επιπλέον, ορισμένες εθνικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις έχουν παγκόσμια παρουσία, η οποία παρέχει ένα πλαίσιο για εθνικές και διεθνείς δραστηριότητες και χρηματοοικονομικές συναλλαγές, συχνά μέσα ή κοντά στις περιοχές εκείνες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες σε τρομοκρατική δραστηριότητα.

Ανάλογα με τη νομική μορφή των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και τη χώρα, οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις μπορούν, συχνά, να υπόκεινται σε μειωμένη ή ανύπαρκτη κρατική εποπτεία (για παράδειγμα, εγγραφή σε μητρώο, τήρηση αρχείων, υποβολή εκθέσεων και έλεγχο), ή μπορεί να απαιτούνται λίγες διατυπώσεις για τη σύστασή τους (για παράδειγμα, μπορεί να μην απαιτούνται δεξιότητες ή κεφάλαια έναρξης, να μην απαιτούνται έλεγχοι ιστορικού για τους εργαζομένους).

Οι τρομοκρατικές οργανώσεις έχουν επωφεληθεί από αυτά τα χαρακτηριστικά των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων προκειμένου να διεισδύσουν στον τομέα και να προβαίνουν σε καταχρηστική χρησιμοποίηση των κεφαλαίων και των λειτουργιών των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, για την κάλυψη, ή την υποστήριξη, τρομοκρατικής δραστηριότητας.

Στόχος της Σύστασης 8 είναι να διασφαλιστεί ότι οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις δεν θα χρησιμοποιούνται καταχρηστικά από τρομοκρατικές οργανώσεις προκειμένου: (i) να εμφανίζονται ως νόμιμα νομικά πρόσωπα, (ii) να εκμεταλλεύονται

νόμιμα νομικά πρόσωπα ως μέσα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και για το σκοπό της αποφυγής των μέτρων δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων, ή (iii) να αποκρύπτουν ή να συγκαλύπτουν την παράνομη εκτροπή των κεφαλαίων που προορίζονται για θεμιτούς σκοπούς, αλλά εκτρέπονται για τρομοκρατικούς σκοπούς.

Συνοψίζοντας, πρέπει να αναφερθεί ότι το έργο της FATF σε σχέση με την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι συνεχώς εξελισσόμενο. Η τρομοκρατία είναι ένα όλο και εντονότερο παγκόσμιο πρόβλημα που απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση συντονισμένη και κοινή δράση στην διεθνή κοινότητα.

Η τελευταία απάντηση της FATF σε σχέση με τον αγώνα κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, σχετίζεται με την τρομοκρατική οργάνωση Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (ISIL), που αποτελεί ένα νέο είδος τρομοκρατικής οργάνωσης.

Η FATF, σε συνέχεια των πρωτοβουλιών της για την προστασία του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος από τους κινδύνους που ελλοχεύει η χρησιμοποίησή του για σκοπούς ξεπλύματος χρήματος ή και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, κατόπιν της Ολομέλειας που έλαβε χώρα στο Παρίσι στις 25-27 Φεβρουαρίου 2015, εξέδωσε δύο έγγραφα σχετικά με τις χώρες που εμφανίζουν στρατηγικές αδυναμίες στην αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και παράλληλα υιοθέτησε και δημοσίευσε Έκθεση σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατικής οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (ISIL)³⁷ η οποία συμβάλει ουσιαστικά στη διεθνή συζήτηση, καθώς αποτελεί πηγή ενημέρωσης ως προς τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους της χρηματοδότησης των εν λόγω δράσεων και μια ουσιαστική καταγραφή της παγκόσμιας προσπάθειας για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.³⁸

2.3 Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision, B.C.B.S.) για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision, B.C.B.S.) ιδρύθηκε το 1974 με τη συμμετοχή 13 χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ)³⁹.

Έργο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι η διαμόρφωση κανόνων ήπιου διεθνούς χρηματοπιστωτικού και ειδικότερα τραπεζικού δικαίου, ιδίως σε ό, τι αφορά τη διεθνή

³⁷ Περισσότερες πληροφορίες για την Έκθεση σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατικής οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (ISIL) διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.fle.gr/index.php/egkyklioi-pol/428-egkyklioi-pol-2015/22227-ypoik-1035327-2015-dimosia-anakoinosi-tis-fatf-sxetika-me-xores-pou-emfanizoun-stratigikes-adynameis-stin-antimetopisi-tou-kseplymatos-xrimatos-kai-tis-xrimatodotisis-tis-tromokratias-katopin-tis-olomeleias-tou-fevrouariou-2015>)

³⁸Βλέπε Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (FATF) (2015), *Χρηματοδότηση της Τρομοκρατικής Οργάνωσης* Ισλαμικό Κράτος στο Ιράκ και το Λεβάντε (ISIL), σελ.5, διαθέσιμο και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-of-the-terrorist-organisation-ISIL.pdf>)

³⁹ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.bis.org/bcbs/>)

εναρμόνιση των κανόνων για την προληπτική εποπτεία των τραπεζών, με στόχο τη συμβολή στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.⁴⁰

Μέσω της διατύπωσης προτύπων και κατευθύνσεων, προτείνει βέλτιστες πρακτικές, με την προσδοκία ότι οι επιμέρους εποπτικές αρχές θα λάβουν μέτρα για την εφαρμογή τους. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι, δεν έχει τη μορφή υπερεθνικής εποπτικής αρχής και τα συμπεράσματά της δεν έχουν, δεσμευτική νομική ισχύ.⁴¹

Στις 15 Ιανουαρίου του 2014, η Επιτροπή της Βασιλείας, στα πλαίσια των επικουρικών της στόχων, εξέδωσε την τελευταία της κατευθυντήρια έκθεση (Sound management of risks, related to money laundering and financing of terrorism), σχετικά με την διαχείριση των κινδύνων της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML / CTF).⁴²

Γνωρίζοντας το πόσο ευάλωτο είναι το τραπεζικό σύστημα σε διεθνές επίπεδο λόγω των ως άνω φαινομένων, έκρινε απαραίτητη την υιοθέτηση οδηγιών οι οποίες να περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες πρέπει να εντάξουν στη γενικότερη διαχείριση των κινδύνων τους (risk management), τα εν λόγω φαινόμενα.

Η Επιτροπή, έχει μιας μακράς διάρκειας δέσμευση να θωρακίζει το τραπεζικό σύστημα από τους ως άνω κινδύνους, η οποία εκκινεί από το 1988. Έκτοτε, έχει δημοσιεύσει διάφορες εκθέσεις, σε συνεργασία πάντοτε και με τις βασικές αρχές της F.A.T.F. προκειμένου να ενδυναμώσει το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, την επίβλεψη και τις πρακτικές των τραπεζών, με απώτερο στόχο την χρηματοπιστωτική σταθερότητα.⁴³

2.4 Τα Ηνωμένα Έθνη για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1945 από 51 χώρες οι οποίες δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την ειρήνη μέσα από τη διεθνή συνεργασία και τη συλλογική ασφάλεια. Σήμερα, σχεδόν κάθε έθνος του κόσμου ανήκει στον ΟΗΕ, καθώς 192 χώρες είναι Μέλη.

Σύμφωνα με τον Χάρτη, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν τέσσερις σκοπούς: Τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, τη συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων, την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εναρμόνιση των δράσεων των κρατών.

Ο ΟΗΕ δεν είναι μια παγκόσμια κυβέρνηση και δεν νομοθετεί. Παρέχει ωστόσο τα μέσα για την επίλυση διεθνών συγκρούσεων και διαμορφώνει πολιτικές σε θέματα που μας αφορούν όλους. Στα Ηνωμένα Έθνη, όλα τα κράτη-μέλη, μεγάλα και μικρά,

⁴⁰ Για το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας, βλέπε αναλυτικά το 13^ο κεφάλαιο του συγγράμματος **Στεφάνου – Γκόρτσος (2006)**, σελ. 259-307. Βλέπε, επίσης, την ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.bis.org.bcbs>.)

⁴¹ Οι εκθέσεις της δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα όμως έχουν νομική σημαντικότητα ως ήπιο δίκαιο (soft law).

⁴² Αναλυτικά οι κατευθυντήριες οδηγίες διαθέσιμες στο κείμενο της Επιτροπής *Sound management of risks related to money laundering and financing of terrorism* στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.bis.org/publ/bcbs275.pdf>)

⁴³ Βλέπε **B.C.B.S. (2013)**, διαθέσιμο και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (www.bis.org/bcbs/charter.pdf)

πλούσια και φτωγά, με διαφορετικές πολιτικές απόψεις και κοινωνικά συστήματα, έχουν μια φωνή και μια ψήφο σε αυτή τη διαδικασία.⁴⁴

Το έργο του ΟΗΕ αν και είναι περισσότερο γνωστό για τη διατήρηση και την εδραίωση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, επεκτείνεται και σε άλλους τομείς δράσης.

Ο Οργανισμός εργάζεται πάνω σε ένα ευρύ φάσμα θεμελιωδών ζητημάτων, προκειμένου να επιτύχει τους στόχους του και να συντονίσει τις προσπάθειες για έναν ασφαλέστερο κόσμο. Τα ζητήματα αυτά περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, με το Ψήφισμα 54/109, υιοθέτησε το Δεκέμβριο του 1999 τη Διεθνή Σύμβαση για τη Καταστολή της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας⁴⁵.

Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας τέθηκε σε ισχύ στις 10 Απριλίου 2002, και έχει κυρωθεί από 132 κράτη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Με τη σύμβαση αυτή, επιδιώκεται η ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών που θα προσχωρήσουν σε αυτήν, μέσω της ποινικοποίησης των πράξεων που ορίζονται ως τρομοκρατικές και της επιβολής σχετικών κυρώσεων.

Με το Ψήφισμα 1269/1999, το Συμβούλιο Ασφαλείας έδωσε για πρώτη φορά έμφαση στην ανάγκη αντιμετώπισης της τρομοκρατίας σε εθνικό επίπεδο αλλά και στην ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας, με βάση τις αρχές του Χάρτη και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, υπογραμμίζοντας τον ουσιώδη ρόλο του Ο.Η.Ε.. Το Ψήφισμα αυτό κάλεσε τα κράτη να λάβουν κατάλληλα μέτρα για τη πρόληψη και τη καταστολή της τρομοκρατίας σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο και τις διεθνείς τους υποχρεώσεις.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας που υιοθετήθηκαν μετά την 11^η Σεπτεμβρίου και ιδίως στο Ψήφισμα 1373 του 2001, το οποίο έχει εφαρμόσει και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το Ψήφισμα αυτό μεταξύ άλλων απαιτεί από τα κράτη-μέλη του Ο.Η.Ε. τη λήψη μέτρων για την πρόληψη και τη καταστολή της χρηματοδότησης τρομοκρατικών οργανώσεων, την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με την τρομοκρατία, τη ρύθμιση της χορηγήσεως ασύλου για τρομοκρατικές δραστηριότητες και τη ταυτοποίηση των τρομοκρατών κατά τη διαδικασία της μεταναστεύσεως⁴⁶.

Κι άλλα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας όπως το 1267 με το οποίο επιβλήθηκαν κυρώσεις στην Al Qaeda και στους Taliban, αλλά και το 1566 με το

⁴⁴ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες και στις ακόλουθες ηλεκτρονικές διευθύνσεις: (http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=10 και <http://www.un.org/en/terrorism/instruments.shtml>)

⁴⁵ Βλέπε **Koufa Kalliopi (2001)**, «*Terrorism and Human Rights*», United Nations, Economic and Social Council, Commission on Human Rights, Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights, Fifty-Third session, σελ.5-6

⁴⁶ Βλέπε **Idem και Albrecht Hans-Jörg (2004)**, «*Νομοθετικές απαντήσεις στην 11^η Σεπτεμβρίου, Συγκριτική ανάλυση της Αντιτρομοκρατικής Νομοθεσίας*» Ποινική Δικαιοσύνη σελ.985

οποίο διατυπώθηκε ο ορισμός της τρομοκρατίας, αποδεικνύουν ότι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών συμμετέχει ενεργά στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας⁴⁷.

⁴⁷ Βλέπε **De Vries Gijs, Address by Gijs de Vries (2005)**, *EU Counter-Terrorism Coordinator*, EUROMED Meeting, σελ.4

Κεφάλαιο III: Το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να ανταπεξέλθει στην απειλή της τρομοκρατίας, έχει οργανώσει τη στρατηγική της δράση σε τέσσερις πυλώνες (πρόληψη, προστασία, καταδίωξη και αντίδραση). Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας εντάσσεται στον τρίτο πυλώνα, στην καταδίωξη, η οποία εκτός των άλλων στοχεύει στην διακοπή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της πρόσβασης αυτής σε υλικά για τη διενέργεια επιθέσεων.⁴⁸

Ακολουθώντας μια ιστορική επισκόπηση του ρυθμιστικού πλαισίου, αξίζει να αναφερθεί ότι η πρώτη κοινοτική πράξη αναφορικά με την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος, υπήρξε η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 91/308⁴⁹ για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η εν λόγω Οδηγία απαιτούσε από τα κράτη μέλη να απαγορεύουν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και να υποχρεώνουν τον χρηματοπιστωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των πιστωτικών ιδρυμάτων και ευρείας κλίμακας άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, να εξακριβώνουν την ταυτότητα των πελατών τους (know your customer – KYC), να τηρούν αρχεία, να θεσπίζουν εσωτερικές διαδικασίες για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθώς και να αναφέρουν κάθε ένδειξη νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στις αρμόδιες αρχές.

Η Οδηγία αντιπροσώπευε, σε κοινοτική κλίμακα, το πρώτο στάδιο της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ενώ σε διεθνή κλίμακα, εναρμονιζόταν με τις τότε Συστάσεις της FATF.

Η δεύτερη Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2001/97⁵⁰ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, είχε ως κύριο σκοπό τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 91/308.

Με την δεύτερη Οδηγία επεκτάθηκε το πεδίο εφαρμογής της πρώτης, τόσο από την άποψη των καλυπτόμενων εγκλημάτων όσο και ως προς το φάσμα των καλυπτόμενων επαγγελματιών και δραστηριοτήτων.

Τον Ιούνιο του 2003, η FATF αναθεώρησε τις Συστάσεις της προκειμένου να καλύψει με αυτές και την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και προέβλεψε λεπτομερέστερες απαιτήσεις όσον αφορά την εξακρίβωση και τον έλεγχο της ταυτότητας των πελατών (customer due diligence CDD πλέον αντί του

⁴⁸ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες και στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?f=ST+14469+2005+REV+4&l=el>)

⁴⁹ Η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 91/308 του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:l24016>)

⁵⁰ Η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2001/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32001L0097>)

προηγούμενου know your customer – KYC) τις καταστάσεις όπου ο υψηλότερος κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μπορεί να δικαιολογεί τη λήψη ενισχυμένων μέτρων, καθώς και τις καταστάσεις όπου ο μειωμένος κίνδυνος ενδέχεται να δικαιολογεί λιγότερο αυστηρούς ελέγχους (risk based approach).

Οι εν λόγω αλλαγές αποτυπώνονται στην τρίτη κατά σειρά εκδοθείσα Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60⁵¹ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και στην Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2006/70⁵² της Επιτροπής, εκτελεστική οδηγία της Οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2005/60.

Με την τρίτη Οδηγία επιδιώκεται η ομοιόμορφη υιοθέτηση από όλα τα κράτη-μέλη των αναθεωρημένων 40 Συστάσεων της FATF, συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων Ειδικών Συστάσεων για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.⁵³

Πρόκειται επί της ουσίας, για την πρώτη εισαγωγή συγκεκριμένου ρυθμιστικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σχετικά με την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και θεωρείται λογικό επακόλουθο, λαμβάνοντας υπόψη και τις τρομοκρατικές επιθέσεις που μεσολάβησαν το διάστημα 2001 – 2005 στις ΗΠΑ, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο.

Τέλος, τον Απρίλιο του 2015, τίθενται νέοι κανόνες για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και συνακόλουθα νέες αλλαγές στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Η νέα οδηγία και ο κανονισμός στόχο έχουν να ενισχύσουν τους κανόνες της Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αλλά και να εξασφαλίσουν συνοχή με την προσέγγιση που ακολουθείται σε διεθνές επίπεδο. Ο κανονισμός αφορά ειδικότερα τις πληροφορίες που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών.

Τα κείμενα θέτουν σε εφαρμογή τις συστάσεις της FATF, ενώ σε ορισμένα θέματα, οι νέοι κανόνες της Ένωσης, διευρύνουν τις απαιτήσεις της FATF και παρέχουν πρόσθετες διασφαλίσεις.

Τα κράτη μέλη θα έχουν προθεσμία δύο χρόνια για τη μεταφορά της νέας οδηγίας στην εθνική τους νομοθεσία, ενώ ο κανονισμός έχει ήδη τεθεί σε άμεση εφαρμογή⁵⁴.

⁵¹ Η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:l24016a>)

⁵² Η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2006/70 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006L0070>)

⁵³ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/eur_trap_dik.asp)

⁵⁴ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/04/20-money-laundering-strengthened-rules/>)

3.1 Το προγενέστερο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

3.1.α Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε για πρώτη φορά περιοριστικά μέτρα κατά προσώπων και οντοτήτων που ενέχονται σε τρομοκρατικές πράξεις το Δεκέμβριο του 2001, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους. Ο κατάλογος της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταρτίστηκε προκειμένου να εφαρμοστεί η απόφαση 1373 (2001) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, η οποία εγκρίθηκε δυνάμει του κεφαλαίου VII του καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ.

Προς το σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε τον Κανονισμό (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001⁵⁵ του Συμβουλίου για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.⁵⁶

Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001 του Συμβουλίου προβλέπει τη δέσμευση όλων των κεφαλαίων, χρηματικών περιουσιακών στοιχείων και οικονομικών πόρων που ανήκουν σε πρόσωπα, ομάδες και οντότητες. Επιπλέον, ορίζει ότι κανένα κεφάλαιο, άλλο χρηματικό περιουσιακό στοιχείο ή οικονομικός πόρος δεν διατίθεται, άμεσα ή έμμεσα σε αυτούς. Προβλέπει επίσης εξαιρέσεις για ανθρωπιστικούς λόγους, επιτρέποντας τη χρήση χρηματικών περιουσιακών στοιχείων σε ορισμένες περιστάσεις όπως οι πληρωμές για είδη διατροφής, φάρμακα ή νομικά έξοδα.

Ο εν λόγω Κανονισμός συμπληρώνει τις διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που σχετίζονται με τρομοκρατικές οργανώσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και σε χώρες εκτός αυτής. Έχει ως στόχο την πρόληψη και την απαγόρευση της χρηματοδότησης των τρομοκρατικών ενεργειών, δηλαδή εκ προθέσεως αδικήματα που από τη φύση ή το περιεχόμενό τους μπορεί να βλάψουν μια χώρα όταν διαπράττονται με την πρόθεση να εκφοβίσουν σοβαρά τον πληθυσμό, ή στοχεύουν στην αποσταθεροποίηση της χώρας.

Ωστόσο, ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε πρόσωπα και ομάδες που καλύπτονται από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 1267 (1999) και 1390 (2002), τα οποία υλοποιούνται από τον Κανονισμό (ΕΚ) με αριθμό 881/2002 του Συμβουλίου σχετικά με τη δέσμευση των κεφαλαίων ορισμένων προσώπων και οντοτήτων που συνδέονται με το δίκτυο της Αλ Κάιντα.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία στα οποία εφαρμόζεται ο Κανονισμός συμπεριλαμβάνονται: κεφάλαια, οικονομικοί πόροι, χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ασφάλειες, δάνεια παντός είδους, εγγυήσεις και δεσμεύσεις.

Οι τράπεζες και τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και όλα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποχρεούνται να παρέχουν αμέσως κάθε πληροφορία που διευκολύνει τη συμμόρφωση με τον Κανονισμό, με την επιφύλαξη της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού απορρήτου.

⁵⁵ Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001 του Συμβουλίου για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας διαθέσιμος στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.refworld.org/docid/47fdfb230.html>)

⁵⁶ Τελευταία τροποποίηση από τον Κανονισμό (ΕΕ) με αριθμό [2015/1325](#)

Ορίζεται στον Κανονισμό ότι οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθορίζουν τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης του. Ο κανονισμός δεν ισχύει μόνο εντός της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και επί των αεροσκαφών ή πλοίων που υπάγονται στη δικαιοδοσία της χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε κάθε πρόσωπο που είναι υπήκοος χώρας της Ένωσης και σε κάθε νομικό πρόσωπο ή οντότητα που έχει συσταθεί ή δημιουργηθεί σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα εντός αυτής.⁵⁷

Τέλος, συμπληρωματικά με τα όσα επιτάσσει ο Κανονισμός, η Συνθήκη της Λισαβόνας στο άρθρο 75 παράγραφος 1 (πρώην άρθρο 60 της ΣΕΚ) αναφέρει ότι:

«Εφόσον αυτό απαιτείται προς επίτευξη των στόχων του άρθρου 67, ως προς την πρόληψη της τρομοκρατίας και των συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και την καταπολέμησή τους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας μέσω κανονισμών σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, ορίζουν πλαίσιο διοικητικών μέτρων για τις κινήσεις κεφαλαίων και πληρωμών, όπως η δέσμευση κεφαλαίων, χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή οικονομικών πόρων που ανήκουν ή βρίσκονται στην κατοχή φυσικού ή νομικού προσώπου, ομάδας ή μη κρατικής οντότητας.»

3.1.β Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 881/2002

Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 881/2002⁵⁸ του Συμβουλίου, της 27ης Μαΐου 2002, έχει ως περιεχόμενο την επιβολή συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων (embargo measures), κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων που συνδέονται με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν, αλλά και συγγενικών οργανώσεων και προσώπων⁵⁹.

Ο Κανονισμός αυτός, δρα συμπληρωματικά με τον Κανονισμό (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001 του Συμβουλίου προβλέπει τη δέσμευση όλων των κεφαλαίων, χρηματικών περιουσιακών στοιχείων και οικονομικών πόρων που ανήκουν σε άλλα πρόσωπα, ομάδες και οντότητες.⁶⁰

Περιλαμβάνει έναν κατάλογο ατόμων με αναλυτικές πληροφορίες, ο οποίος επικαιροποιείται και συμπληρώνεται κατά καιρούς μέσω τροποποιήσεων του Κανονισμού⁶¹.

⁵⁷ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/financing/index_en.htm)

⁵⁸ Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 881/2002 του Συμβουλίου για την επιβολή συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων που συνδέονται με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 467/2001 του Συμβουλίου, διαθέσιμος στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32002R0881>)

⁵⁹ Τελευταία τροποποίηση [2015/532](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32015R0532)

⁶⁰ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://www.bafa.eu/bafa/en/export_control/publications/export_control_information_leaflet_terrorism.pdf)

⁶¹ Από τον Αύγουστο του 2014 ο Κανονισμός (ΕΚ) 881/2002 του Συμβουλίου έχει τροποποιηθεί 219 φορές.

Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι στα πλαίσια της συμμόρφωσης με τον Κανονισμό, όλα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποχρεούνται να παρέχουν αμέσως κάθε σχετική πληροφορία.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 881/2002 του Συμβουλίου καθώς και ο ανωτέρω αναφερόμενος Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001 του Συμβουλίου συνιστούν τους πιο σημαντικούς Κανονισμούς, ενώ παράλληλα έχουν προστεθεί 15 επιπλέον Κανονισμοί οι οποίοι επιβάλλουν αντίστοιχους περιορισμούς σε πρόσωπα άλλων χωρών όπως η Κροατία και η Σερβία.⁶²

3.1.γ Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60

Μετά από την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να θωρακιστεί από τον κίνδυνο που εμφολοχούσε αλλά και προκειμένου να είναι στην ίδια γραμμή πλευσης με τα διεθνή δεδομένα, θέσπισε σειρά μέτρων με σκοπό την ενίσχυση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, την ανάπτυξη διεθνών νομικών μέσων κατά της τρομοκρατίας, την πρόληψη της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την ενίσχυση της εναέριας ασφάλειας.

Στα πλαίσια των μέτρων αυτών, θεσπίστηκε και η τρίτη κατά σειρά Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60⁶³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 26ης Οκτωβρίου 2005 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 15 Δεκεμβρίου 2005 και την οποία τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έπρεπε να ενσωματώσουν στην έννομη τάξη τους μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 2007.

Η εν λόγω Οδηγία ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο τις αναθεωρημένες 40 Συστάσεις της FATF του 2003 και ορισμένες από τις Ειδικές Συστάσεις αυτής οι οποίες αναφέρονται ειδικά κατά της τρομοκρατίας. Η τρίτη Οδηγία αντικατέστησε πλήρως την πρώτη Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 91/308 η οποία και καταργήθηκε, όπως αυτή ίσχυε μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν με τη δεύτερη κατά σειρά Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2001/97.

Η Οδηγία αυτή, αποτελεί την πρώτη ευρωπαϊκή προσπάθεια και το ουσιαστικότερο όπλο αυτής για την ποινικοποίηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση της παράλληλα με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως σοβαρά εγκλήματα που αντιτάσσονται της υγιούς οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.⁶⁴ Για πρώτη φορά η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιλαμβάνεται το μέγεθος του προβλήματος και αποφασίζει να εμπλουτίσει το οπλοστάσιό της κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με την Οδηγία αυτή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη θέσπιση της Οδηγίας αυτής, θέλησε να ανταποκριθεί στις διεθνείς επιταγές για την αντιμετώπιση του φαινομένου της τρομοκρατίας και της

⁶² Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://www.idprove.de/english/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=10)

⁶³ Η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006L0070>))

⁶⁴ Βλέπε **Wesseling M. (2013)**, *The European Fight against Terrorism Financing: Professional Fields and New Governing Practices*, Den Bosch: BOXPress, σελ. 171

χρηματοδότησης αυτής, δημιουργώντας ένα νέο πλαίσιο μέτρων. Το πλαίσιο αυτό, βελτίωσε κατά πολύ την υφιστάμενη κατάσταση και κάλυψε εν μέρει το νομοθετικό κενό, έχριζε όμως βελτίωσης καθώς δεν απέκλειε εντελώς την πρόσβαση τρομοκρατών και άλλων εγκληματιών σε συστήματα πληρωμών για τη διακίνηση των κεφαλαίων τους.

Οι κυριότερες μεταβολές που επήλθαν βάσει της Οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 είναι οι ακόλουθες⁶⁵:

Α) Καθιερώθηκε καταρχάς η υποχρέωση των κρατών-μελών να μεριμνήσουν για την ποινικοποίηση τόσο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες όσο και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Β) Διευρύνθηκε ακόμα περισσότερο το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, ώστε να υπάγονται σε αυτό και οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές, καθώς και οι φορείς παροχής υπηρεσιών σε εταιρείες καταπιστευτικής διαχείρισης.

Γ) Επανακαθορίστηκε και υπέστην διεύρυνση, η έννοια των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας και η έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας.

Δ) Καθιερώθηκαν αυξημένες και αυστηρότερες υποχρεώσεις ταυτοποίησης της πελατείας των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Ε) Καθιερώθηκαν διατάξεις για τα μέτρα δέουσας επιμέλειας (απλουστευμένης και αυξημένης), που οφείλουν να εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί

ΣΤ) Καθιερώθηκαν διατάξεις για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και αρμόδιων εθνικών φορέων, τη διασφάλιση, όπου είναι δυνατόν, έγκαιρης ανάδρασης σχετικά με την αποτελεσματικότητα των αναφορών ύποπτων περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και την εξέλιξη που υπήρξε σε σχέση με τις αναφορές αυτές

Ζ) Καθιερώθηκαν τέλος διατάξεις για την προστασία των εργαζομένων σε νομικά πρόσωπα που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας, από την έκθεσή τους σε απειλές ή επιθέσεις, λόγω της αναφοράς των υπονοιών τους για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁶⁶.

3.1.δ Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2006/70

Η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2006/70⁶⁷ του Συμβουλίου της 1ης Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 του

⁶⁵Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<https://www.transparency.de/fileadmin/pdfs/Themen/Finanzmarkt/Transparency-International-Review-of-Third-EU-Anti-Money-Laundering-Directive.pdf>)

⁶⁶ Βλέπε **Wesseling M. (2013)**, *The European Fight against Terrorism Financing: Professional Fields and New Governing Practices*, Den Bosch: BOXPress

⁶⁷ Η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2006/70 του Συμβουλίου της 1ης Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό του «πολιτικός εκτεθειμένου προσώπου» και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006L0070>)

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αφορά τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου» και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας.

Ορίζει δε ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εφαρμόζουν, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη σε περιπτώσεις συναλλαγών ή επιχειρηματικών σχέσεων με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα διαμένοντα σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτη χώρα.

Επιπλέον, αναφέρει ότι πρέπει να είναι δυνατή η εφαρμογή των απλουστευμένων διαδικασιών δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στην περίπτωση νομικών οντοτήτων οι οποίες αναλαμβάνουν χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στον ορισμό του χρηματοοικονομικού οργανισμού βάσει της οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2005/60.⁶⁸

Τέλος, να αναφερθεί ότι η εν λόγω εκτελεστική Οδηγία, πρέπει να εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001 του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τον κανονισμό ((ΕΚ) με αριθμό 881/2002 του Συμβουλίου, της 27ης Μαΐου 2002, για την επιβολή συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων που συνδέονται με τον Ουσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ-Κάιντα και τους Ταλιμπάν.

3.1.ε Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 1781/2006

Η προηγούμενη Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60, παρά τις ρυθμιστικές αλλαγές που εισήγαγε εντούτοις άφησε κενά, τα οποία ήρθε να καλύψει ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 1781/2006⁶⁹ καθιερώνοντας ένα σύστημα βασισμένο σε πληροφορίες για τον πληρωτή που συνοδεύουν απαραίτητα τις μεταφορές χρηματικών ποσών το οποίο μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην ανίχνευση και στον εντοπισμό της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 15ης Νοεμβρίου του 2006 περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών, ο οποίος ισχύει από 1η Ιανουαρίου 2007, ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο την Ειδική Σύσταση υπ' αριθμ. 7 της FATF, η οποία αφορά στις πληροφορίες που πρέπει να συνοδεύουν τον πληρωτή μιας μεταφοράς χρηματικού ποσού (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και αριθμό λογαριασμού) σε οποιοδήποτε νόμισμα και οποιαδήποτε χώρα, από και προς τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (εξαιρουμένων των πληρωμών με κάρτες και των

⁶⁸ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.toezicht.dnb.nl/en/4/4/5/51-204574.jsp>)

⁶⁹ Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 15ης Νοεμβρίου του 2006 περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών, διαθέσιμος στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://www.hba.gr/Xrimatopistotiko/UplFiles/xr-dikaio_katapolemissis/Reg_1781_2006el.pdf)

διατραπεζικών πληρωμών).⁷⁰

Η βασική διάταξη που καθιερώνεται με τον Κανονισμό είναι ότι όλες οι μεταφορές χρηματικών ποσών μεταξύ λογαριασμών σε κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα θεωρούνται εγχώριες και συνεπώς, θα πρέπει να συνοδεύονται μόνο από τον αριθμό λογαριασμού του πληρωτή ή σε περίπτωση που δε διαθέτει αριθμό λογαριασμού, το μοναδικό αριθμό αναφοράς της συναλλαγής.

Επίσης, σημαντική είναι η διάταξη του Κανονισμού που ορίζει ως υποχρέωση των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων την ταυτοποίηση των στοιχείων του πληρωτή μιας μεταφοράς χρηματικού ποσού, βάσει εγγράφων, αρχείων ή πληροφοριών από αξιόπιστες και ανεξάρτητες αρχές.

Επιβάλλεται επίσης βάσει Κανονισμού η διατήρηση των στοιχείων του εντολέα για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 5 ετών από την ημερομηνία μεταφοράς του χρηματικού ποσού καθώς και ο έλεγχος των στοιχείων που συνοδεύουν τον εντολέα (αναλόγως της προέλευσης των χρηματικών ποσών εντός ή εκτός της Κοινότητας) και απόρριψη της εντολή μεταφοράς χρηματικού ποσού που στερείται των απαραίτητων πληροφοριών ή διακοπή της σχέσης τους με τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμής του εντολέα, αν η πρακτική αυτή επαναλαμβάνεται, με σχετική ενημέρωση των αρμόδιων εθνικών αρχών.

3.2 Το νεότερο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

3.2.α Οδηγία (ΕΕ) με αριθμό 2015/849

Η Οδηγία (ΕΕ) με αριθμό 2015/849 δημοσιεύτηκε στις 5 Ιουνίου του 2015. Η δημοσίευση αυτή συνιστά το αποτέλεσμα μιας νομοθετικής διαδικασίας η οποία εκκινά από το Φεβρουάριο του 2013 και στόχο έχει την ενδυνάμωση του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου ως προς την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ενσωματώνοντας τις Συστάσεις της FATF του 2012. Η τέταρτη κατά σειρά Οδηγία «για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας», συνοδεύεται και από τον Κανονισμό (ΕΕ) με αριθμό 2015/847 που αφορά τον ευκολότερο εντοπισμό της μεταφοράς κεφαλαίων και ο οποίος και θα αναλυθεί κατωτέρω.

Με την εν λόγω Οδηγία, καταργούνται τόσο η Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσο και η εκτελεστική Οδηγία (ΕΚ) αυτής με αριθμό 2006/70/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Σύμφωνα δε με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 68, η Οδηγία ετέθη σε ισχύ στις 25 Ιουνίου 2015. Στη συνέχεια, τα κράτη-μέλη έχουν περιθώριο δύο (2) ετών για την ενσωμάτωση των διατάξεών της στο εθνικό τους δίκαιο.⁷¹

⁷⁰ Βλέπε **Χρήστος Γκόρτσος (2005)**, Το Διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωση του στην ελληνική έννομη τάξη, Δελτίο Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, Τεύχος 43, Δ' Τρίμηνο

⁷¹ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.hba.gr/2Tomeis/2Tomeis.asp?Mpage=13>)

Οι πιο σημαντικές αλλαγές που εισάγει η νέα Οδηγία συνοψίζονται ως εξής:

3.2.α i Αξιολόγηση του κινδύνου και αντίστοιχη προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο

Σύμφωνα με τις συστάσεις της FATF που εκδόθηκαν τον Φεβρουάριο του 2012, οι κανόνες σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τον κίνδυνο (risk based approach).

Συγκεκριμένα, όπως ορίζει η πρώτη Σύσταση της FATF που αφορά την αξιολόγηση των κινδύνων και την εφαρμογή μιας προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο:

«Οι χώρες θα πρέπει να εντοπίζουν, να αξιολογούν και να κατανοούν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας για τη χώρα και θα πρέπει να αναλαμβάνουν δράση, συμπεριλαμβανόμενου και του προσδιορισμού μιας αρχής ή ενός μηχανισμού υπεύθυνων για το συντονισμό των ενεργειών αξιολόγησης των κινδύνων, και να χρησιμοποιούν πόρους, με στόχο τη διασφάλιση αποτελεσματικής άμβλυνσης των κινδύνων.

Με βάση την εν λόγω αξιολόγηση, οι χώρες θα πρέπει να εφαρμόζουν μια προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο (RBA) προκειμένου να διασφαλίζουν ότι τα μέτρα για την αποτροπή ή την άμβλυνση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας θα είναι ανάλογα με τους κινδύνους που έχουν εντοπιστεί.

Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να αποτελεί βασικό θεμέλιο για την αποτελεσματική κατανομή πόρων σε όλο το καθεστώς καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για την υλοποίηση μέτρων με βάση τον κίνδυνο σε όλες τις Συστάσεις της FATF. Στις περιπτώσεις που οι χώρες εντοπίζουν αυξημένους κινδύνους, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι το καθεστώς AML / CFT αντιμετωπίζει επαρκώς τους κινδύνους αυτούς. Στις περιπτώσεις που οι χώρες εντοπίζουν μειωμένους κινδύνους, μπορούν να αποφασίσουν να επιτρέψουν τη λήψη απλουστευμένων μέτρων για ορισμένες από τις Συστάσεις της FATF, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.»

Σε απόλυτη εναρμόνιση με τα όσα ορίζει η Σύσταση της FATF, στη νέα Οδηγία, ορίζεται ότι απαιτείται αυξημένη επαγρύπνηση, όπου οι κίνδυνοι είναι μεγαλύτεροι, ενώ αρκούν μειωμένης έντασης μέτρα όπου οι κίνδυνοι είναι χαμηλότεροι. Θα πρέπει να χρησιμοποιείται μια ολιστική προσέγγιση αντιμετώπισης του φαινομένου με βάση τον κίνδυνο, η οποία δεν είναι αδικαιολόγητα ανεκτική επιλογή για τα κράτη μέλη και τις υπόχρεες οντότητες. Απαραίτητη προϋπόθεση, συνιστά η λήψη αποφάσεων βάσει τεκμηρίων, ούτως ώστε να υπάρξει αποτελεσματικότερη εστίαση στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με τους οποίους βρίσκεται αντιμέτωπη η Ένωση.

Η Οδηγία επίσης, περιέχει καταλόγους των παραγόντων κινδύνου που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τις υπόχρεες οντότητες κατά την εκτέλεση των εσωτερικών τους αξιολογήσεων κινδύνου και ιδίως τον καθορισμό εφαρμογής απλουστευμένων ή ενισχυμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας. Κατευθυντήριες γραμμές στον τομέα αυτό αναμένονται επίσης από τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές («ESAs» ήτοι, EBA, EIOPA και ESMA) έως τις 26 Ιουνίου το 2017.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι έχει αναγνωριστεί σε διεθνές επίπεδο η σημασία μιας υπερεθνικής προσέγγισης για την εκτίμηση των κινδύνων. Σύμφωνα με τη νέα Οδηγία, ο ρόλος αυτός αποδίδεται στην Επιτροπή, καθώς έχει ανατεθεί σε αυτήν η ευθύνη για τον συντονισμό της εκτίμησης των κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από

παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που επηρεάζουν την εσωτερική αγορά και αφορούν διασυνοριακές δραστηριότητες.⁷²

3.2.α ii Αύξηση της διαφάνειας μέσω της δημιουργίας εθνικών κεντρικών μητρώων – προσδιορισμός του «πραγματικού δικαιούχου»

Στο παράρτημα Ε των Συστάσεων της FATF το οποίο αναφέρεται στη διαφάνεια και την πραγματική κυριότητα των νομικών προσώπων και μορφωμάτων και συγκεκριμένα στις Συστάσεις 24 και 25 ορίζονται τα κάτωθι:

Σύσταση 24. Διαφάνεια και πραγματική κυριότητα νομικών προσώπων

Οι χώρες θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να αποτρέπουν την καταχρηστική χρησιμοποίηση νομικών προσώπων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Οι χώρες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι υπάρχουν επαρκείς, ακριβείς και έγκαιρες πληροφορίες σχετικά με την πραγματική κυριότητα και τον έλεγχο των νομικών προσώπων, οι οποίες μπορούν να αποκτηθούν ή να υπάρχει πρόσβαση σε αυτές, εγκαίρως, από τις αρμόδιες αρχές. Ειδικότερα, οι χώρες που έχουν νομικά πρόσωπα που είναι σε θέση να εκδίδουν μετοχές στον κομιστή ή δικαιώματα αγοράς μετοχών στον κομιστή, ή που επιτρέπουν την ύπαρξη εντολοδόχων μετόχων ή εντολοδόχων διευθυντών, θα πρέπει να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται ότι δεν θα χρησιμοποιούνται καταχρηστικά για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

25. Διαφάνεια και πραγματική κυριότητα νομικών μορφωμάτων

Οι χώρες θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να αποφεύγεται η καταχρηστική χρησιμοποίηση νομικών μορφωμάτων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ειδικότερα, οι χώρες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι υπάρχουν επαρκείς, ακριβείς και έγκαιρες πληροφορίες σχετικά με εταιρείες ρητής καταπιστευματικής διαχείρισης, συμπεριλαμβανόμενων και των πληροφοριών σχετικά με την ιδρυτή, τον καταπιστευματοδέκτη και τους δικαιούχους, οι οποίες να μπορούν να αποκτηθούν ή να υπάρχει πρόσβαση σε αυτές, εγκαίρως, από τις αρμόδιες αρχές.

Η τέταρτη Οδηγία, συμμορφούμενη με τα ανωτέρω, περιλαμβάνει για πρώτη φορά των υποχρέωση για τα κράτη μέλη να διατηρούν κεντρικά μητρώα όπου θα καταγράφονται όλοι οι τελικοί ιδιοκτήτες εταιρειών και άλλων νομικών προσώπων («πραγματικοί δικαιούχοι»). Πρόσβαση στα κεντρικά μητρώα θα έχουν όσοι αποδεικνύουν ότι διαθέτουν «έννομο συμφέρον», χωρίς αυτό όμως να προσδιορίζεται σαφώς στην Οδηγία.

Συγκεκριμένα, πρόσβαση στα κεντρικά μητρώα θα έχουν οι αρμόδιες αρχές και οι μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών (χωρίς κανένα περιορισμό), οι «υπόχρεες οντότητες» (όπως οι τράπεζες στο πλαίσιο των μέτρων δέουσας επιμέλειας για τον πελάτη), καθώς επίσης και το κοινό (αν και η πρόσβαση του κοινού μπορεί να υπόκειται σε ηλεκτρονική εγγραφή του προσώπου που ζητά την πρόσβαση και στην πληρωμή τέλους για την κάλυψη του διοικητικού κόστους).

⁷² Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/04/20-money-laundering-strengthened-rules/>)

Σε κάθε περίπτωση, για να αποκτήσει ένα πρόσωπο ή ένας οργανισμός πρόσβαση σε ένα μητρώο, (π.χ. δημοσιογράφοι που ερευνούν κάποια υπόθεση ή μη κυβερνητικοί οργανισμοί) θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι διαθέτει έννομο συμφέρον.

Τα πρόσωπα και οι οργανισμοί με έννομο συμφέρον, θα μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε πληροφορίες, όπως το ονοματεπώνυμο, το μήνα και έτος γέννησης, την υπηκοότητα, τη χώρα διαμονής και το είδος – έκταση της πραγματικής κατοχής δικαιωμάτων του πραγματικού δικαιούχου.

Τέλος, τα κράτη μέλη που το επιθυμούν μπορούν να χρησιμοποιούν δημόσιο μητρώο. Όσον αφορά τα καταπιστεύματα (trust), θα γίνεται κεντρική καταχώρηση των πληροφοριών για τους πραγματικούς δικαιούχους όταν τα καταπιστεύματα έχουν συνέπειες φορολογικής φύσης,⁷³ οι οποίες θα είναι προσβάσιμες μόνο στις αρμόδιες αρχές και τις υπόχρεες οντότητες.

3.2.α iii Απαιτήσεις λήψης μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (Customer Due Diligence –CDD)

Η τελευταία Οδηγία, συγκριτικά με την αμέσως προηγούμενη αυτής, έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής και συνεπώς, επεκτείνει τις περιπτώσεις στις οποίες πρέπει να λαμβάνονται μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη από τους υπόχρεους φορείς.

Και ως προς τη δέουσα επιμέλεια, η Οδηγία στα άρθρα 10 έως 29 αυτής, συγκλίνει ακριβώς με τα όσα ορίζει η 10^η Σύσταση της FATF. Μάλιστα, σε ορισμένα σημεία, οι νέοι κανόνες της ευρωπαϊκής ένωσης διευρύνουν τις απαιτήσεις της FATF και παρέχουν πρόσθετες διασφαλίσεις.

Συγκεκριμένα, η 10^η Σύσταση της FATF αναφέρει εκτός των άλλων, ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να υποχρεούνται να αναλάβουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (CDD) όταν διενεργούν περιστασιακές συναλλαγές άνω του ισχύοντος συγκεκριμένου ορίου (15.000 δολ. ΗΠΑ / ευρώ), ενώ αντίστοιχα, η τέταρτη Οδηγία τάσσει ως όριο το ποσό των € 10.000 στις περιπτώσεις περιστασιακών συναλλαγών σε μετρητά, είτε η συναλλαγή διενεργείται με μία μόνη πράξη ή με περισσότερες πράξεις που φαίνεται να συνδέονται.

Αναφέρει δε, ότι οι πάροχοι υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών θα υποχρεούνται να αναλάβουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη για εφάπαξ συναλλαγές, κατά την είσπραξη των κερδών, το ποντάρισμα του ποσοστού, ή και τα δύο, κατά την εκτέλεση συναλλαγών που ανέρχονται σε € 2000 είτε η συναλλαγή διενεργείται με μία μόνη πράξη ή με περισσότερες πράξεις που φαίνεται να συνδέονται.⁷⁴

⁷³ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.pwc.lu/en/anti-money-laundering/publication-of-the-4-th-aml-directive.html>)

⁷⁴ Βλέπε άρθρο 11 παράγραφος γ και δ της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας: «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη όταν πραγματοποιούν περιστασιακή συναλλαγή που ανέρχεται σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 10.000 EUR είτε η συναλλαγή αυτή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους (...) ή για παρόχους υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών, κατά την είσπραξη των κερδών, κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή και στις δύο περιπτώσεις, όταν πραγματοποιούν συναλλαγές που ανέρχονται σε

Σε συνθήκες αποδεδειγμένα μικρού κινδύνου, τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών από ορισμένες ή όλες τις απαιτήσεις, σε αυστηρά περιορισμένες και δικαιολογημένες περιπτώσεις. Οι εξαιρέσεις αυτές θα αποτελούν αντικείμενο ειδικής εκτίμησης κινδύνου, ενώ δεν θα υπάρχουν εξαιρέσεις για τα καζίνα.⁷⁵

3.2.α iv Διεύρυνση του όρου «πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο»

Η τελευταία Οδηγία, διευκρινίζει τον ορισμό του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου⁷⁶ και διευρύνει τις κατηγορίες των ατόμων που μπορούν να θεωρηθούν ως πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα ώστε να περιλαμβάνει μέλη των διοικητικών οργάνων και των πολιτικών κομμάτων και των διευθυντών, αναπληρωτών διευθυντών και των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή ενός διεθνούς οργανισμού.

Ορίζεται επίσης ότι οι υπόχρεες οντότητες πρέπει να συνεχίζουν να εφαρμόζουν τα μέτρα για τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα για τουλάχιστον 12 μήνες μετά την παύση αυτών από την εν λόγω κατηγορία ατόμων. Τα άτομα πρέπει να είναι υπό επιτήρηση μέχρι τη χρονική στιγμή κατά την οποία δεν αποτελούν κίνδυνο.

Τέλος, ορίζεται ότι οι υπόχρεες οντότητες δεν πρέπει να περιορίζονται στις ήδη υπάρχουσες λίστες ατόμων υπό καθεστώς πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, αλλά αναλόγως με το άτομο με το οποίο συναλλάσσονται, να κρίνουν κατά περίπτωση.⁷⁷

ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 EUR, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους»

⁷⁵ Βλέπε **άρθρο 2 παράγραφος 2 της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ** για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας: «*Με εξαίρεση τα καζίνα και έπειτα από κατάλληλη εκτίμηση κινδύνου, τα κράτη μέλη δύνανται να αποφασίζουν τη συνολική ή μερική εξαίρεση ορισμένων υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών από τις εθνικές διατάξεις που αποτελούν μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της παρούσας οδηγίας, βάσει του αποδεδειγμένα χαμηλού κινδύνου που ενέχει η φύση και, ενδεχομένως, η κλίμακα των δραστηριοτήτων αυτών των υπηρεσιών.*»

⁷⁶ Βλέπε **άρθρο 3 παράγραφος 9 της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ** για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας: «*ως «πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο» νοείται το φυσικό πρόσωπο στο οποίο έχουν ή είχαν ανατεθεί σημαντικά δημόσια λειτουργήματα, όπως τα εξής: α) αρχηγοί κρατών, αρχηγοί κυβερνήσεων, υπουργοί, αναπληρωτές υπουργοί και υφυπουργοί, β) μέλη κοινοβουλίων ή παρόμοιων νομοθετικών σωμάτων, γ) μέλη των διοικητικών οργάνων των πολιτικών κομμάτων, δ) μέλη ανωτάτων δικαστηρίων, συνταγματικών δικαστηρίων ή άλλων δικαιοδοτικών οργάνων υψηλού επιπέδου των οποίων οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε περαιτέρω ένδικο μέσα, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, ε) μέλη ελεγκτικών συνεδρίων και διοικητικών συμβουλίων κεντρικών τραπεζών, στ) πρόεδροι, επιτετραμμένοι και υψηλόβαθμοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων, ζ) μέλη διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων κρατικών επιχειρήσεων, η) διευθυντές, αναπληρωτές διευθυντές και μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή πρόσωπα που κατέχουν ισοδύναμη θέση σε διεθνή οργανισμό. Κανένα από τα δημόσια λειτουργήματα που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως η) δεν αφορά πρόσωπα κατέχοντα ενδιάμεσες ή χαμηλές θέσεις της υπαλληλικής ιεραρχίας.»*

⁷⁷ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (http://www.dilloneustace.ie/download/1/Publications/Regulatory%20and%20Compliance/Client%20Briefing_%20Fourth%20Money%20Laundering%20Directive%20IV.pdf)

3.2.α ν Κυρώσεις

Όσον αφορά τις κυρώσεις, το κείμενο προβλέπει μέγιστο χρηματικό πρόστιμο τουλάχιστον διπλό από το κέρδος που αποκομίσθηκε από την παράβαση ή τουλάχιστον 1 εκατομμύριο ευρώ. Όσον αφορά παραβάσεις στις οποίες εμπλέκονται πιστωτικά ή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το κείμενο προβλέπει ως μέγιστο χρηματικό πρόστιμο το ποσό των 5 εκατομμυρίων ευρώ τουλάχιστον ή 10% του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών εάν πρόκειται για νομικό πρόσωπο και ως μέγιστο χρηματικό πρόστιμο το ποσό των 5 εκατομμυρίων ευρώ τουλάχιστον, εάν πρόκειται για φυσικό πρόσωπο.

3.2.β Κανονισμός (ΕΕ) με αριθμό 847/2015

Ο Κανονισμός (ΕΕ) με αριθμό 847/2015⁷⁸ για τις μεταφορές χρηματικών ποσών, θεσπίζει κανόνες σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να διαβιβάζουν για τον πληρωτή οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών σε όλο το μήκος της αλυσίδας πληρωμών, για λόγους πρόληψης κυρίως, διερεύνησης και εντοπισμού της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Εφαρμογή έχει από τις 26 Ιουνίου 2017.

Λαμβάνοντας υπόψη τον μεταβαλλόμενο χαρακτήρα των απειλών από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, που διευκολύνονται από τη διαρκή εξέλιξη της τεχνολογίας και των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους οι εγκληματίες, η FATF ανέλαβε να προβεί σε ενδελεχή επανεξέταση των διεθνών προτύπων της, καρπός της οποίας ήταν και η έγκριση της νέας δέσμης συστάσεων, τον Φεβρουάριο του 2012.

Με το νέο Κανονισμό, καταργείται ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 1781/2006 περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών ούτως ώστε να είναι περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στις μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών και στις αρχές επιβολής του νόμου, να βελτιωθεί η ιχνηλασιμότητα των πληρωμών και να διασφαλιστεί ότι το πλαίσιο της Ένωσης εξακολουθεί να συνάδει και να είναι πλήρως εναρμονισμένο με τα διεθνή πρότυπα.⁷⁹

Ο Κανονισμός (ΕΕ) με αριθμό 847/2015 για τις μεταφορές χρηματικών ποσών θεσπίζει κανόνες σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να διαβιβάζουν οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών όχι μόνο για τον πληρωτή αλλά και για τον δικαιούχο σε όλο το μήκος της αλυσίδας πληρωμών, για λόγους πρόληψης, διερεύνησης και ανίχνευσης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Στόχος του είναι να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη μεταφορά του εν λόγω διεθνούς προτύπου σε ολόκληρη την Ένωση, και, ειδικότερα, ότι δεν θα γίνεται διάκριση μεταξύ καταστάσεων που αφορούν εθνικές πληρωμές στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους και διασυννοριακών πληρωμών μεταξύ κρατών μελών.

Τα μέτρα αυτά συνδέονται με το γεγονός ότι οι ανώνυμες μεταφορές χρηματικών ποσών συνιστούν δυνητική απειλή από τη σκοπιά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, συνεπώς είναι σκόπιμο να απαιτείται από τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών να ζητούν στοιχεία του πληρωτή και του δικαιούχου.

⁷⁸ Ο Κανονισμός (ΕΕ) με αριθμό 847/2015 για τις μεταφορές χρηματικών ποσών, διαθέσιμος στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32015R0847>)

⁷⁹ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:L:2015:141:TOC>)

Σύμφωνα με την προσέγγιση βάσει κινδύνου που ανέπτυξε η FATF, κρίνεται σκόπιμο και στον Κανονισμό αυτόν, να καθοριστούν τομείς υψηλότερου και χαμηλότερου κινδύνου με σκοπό την καλύτερη στόχευση στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Αντίστοιχα, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου και ο ενδιάμεσος πάροχος υπηρεσιών πληρωμών θα πρέπει να διαθέτουν αποτελεσματικές διαδικασίες βάσει κινδύνου για τις περιπτώσεις όπου κατά τη μεταφορά των χρηματικών ποσών δεν παρέχονται τα απαιτούμενα στοιχεία του πληρωτή και του δικαιούχου, ώστε να δύνανται να αποφασίσουν αν θα εκτελέσουν, θα απορρίψουν ή θα αναστείλουν την εν λόγω μεταφορά και να καθορίσουν τα ενδεδειγμένα μέτρα παρακολούθησης.

Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να υπάρχει δυνατότητα ταχείας δράσης στο πλαίσιο της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών θα πρέπει να ανταποκρίνονται γρήγορα σε αιτήσεις παροχής πληροφοριών για τον πληρωτή και το δικαιούχο εκ μέρους των αρχών που είναι αρμόδιες να καταπολεμούν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στο κράτος μέλος όπου οι εν λόγω πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών είναι εγκατεστημένοι.

Με τα ανωτέρω μέτρα που υιοθετούνται, στον Κανονισμό (ΕΕ) με αριθμό 847/2015, στοχεύεται να δοθεί η δυνατότητα στις εθνικές αρχές να λάβουν αποτελεσματικότερα μέτρα κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, σε όλα τα επίπεδα και να καλυφθούν οποιαδήποτε κενά του παρελθόντος που επέτρεπαν στο φαινόμενο της τρομοκρατίας όχι μόνο να συνεχίζει να υφίσταται αλλά και να εξελίσσεται με ραγδαίους ρυθμούς.

Κεφάλαιο IV: Επίλογος

Συμπεράσματα – Κριτική αποτίμηση ρυθμιστικού πλαισίου

Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελεί, αναμφίβολα, φαινόμενο παγκόσμιας εμβέλειας τα οποία θέτει σε κίνδυνο την οικονομική ανάπτυξη και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής θεσμών και αξιών. Η θέσπιση ενός νομοθετικού – ρυθμιστικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που θα χαρακτηρίζεται από πληρότητα αποτελεί ένα εξαιρετικά δύσκολο έργο καθώς αναφερόμαστε σε ένα φαινόμενο που συνεχώς εξελίσσεται και μεταλλάσσεται αξιοποιώντας ολοένα και περισσότερο τις νέες εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας και αναπτύσσοντας πολυπλοκότερες και δυσκολότερα ανιχνεύσιμες μεθόδους.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας της αγοράς και οι τεχνολογικές εξελίξεις συνέβαλλαν στην αύξηση, εξάπλωση και ενδυνάμωση της τρομοκρατίας και επακόλουθα της χρηματοδότησης αυτής, διεθνώς, καθιστώντας αυτήν τμήμα του παγκόσμιου οργανωμένου εγκλήματος. Το εν λόγω φαινόμενο, εκτός του ότι χαρακτηρίζεται από τάσεις αυξητικές, σχετίζεται και με οικονομικά μεγέθη ικανά να θέσουν σε κίνδυνο και να αποσταθεροποιήσουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η διεθνής φύση του φαινομένου, ως αναλύθηκε και ανωτέρω απαιτεί και διεθνή αντιμετώπιση αυτού, βάσει μιας παγκόσμιας συνεργασίας φορέων, οργανισμών, αρχών και κρατών με σκοπό το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός κοινού πλαισίου δράσης. Συγκεκριμένα, απαιτείται η διαμόρφωση ενός πλαισίου διεθνούς συνεργασίας μεταξύ κυβερνητικών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών, η πλήρης κανονιστική συμμόρφωση τους και η συνεχής ενδυνάμωση των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών τους.

Απαραίτητη κρίνεται επίσης η ύπαρξη του κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου το οποίο πρακτικά καθορίζεται υπό την καθοδήγηση διεθνών φορέων και οργανισμών (FATF, Ηνωμένα Έθνη, Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία) προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες που επικρατούν στη διεθνή οικονομία.

Το πιθανό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό κόστος από τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αν δεν αντιμετωπιστεί αυτή επαρκώς και αποδοτικά, είναι μη υπολογίσιμο. Όσο το οργανωμένο έγκλημα αναπτύσσει οικονομική ισχύ μέσω καλά χρηματοδοτούμενων και άρτια τεχνολογικά οργανωμένων μεθόδων, τόσο οι δημοκρατικοί θεσμοί θα φθείρονται και η ελεύθερη επιχειρηματικότητα θα υπονομεύεται.

Η καταπολέμηση ή ο περιορισμός του φαινομένου συμβάλλει ουσιαστικά στην καταπολέμηση του ίδιου του εγκλήματος καθώς αποστερώντας τον τρομοκράτη από τα απαραίτητα κεφάλαια για τη δράση του, νόμιμα ή παράνομα, εξαλείφεται το εφελτήριο τέλεσης της εγκληματικής πράξης αντίστοιχα.

Το σημαντικότερο στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας δεν είναι μόνο η ύπαρξη της κατάλληλης νομοθεσίας αλλά κυρίως η ορθή εφαρμογή αυτής. Τα πιστωτικά ιδρύματα αλλά και χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί επιβάλλεται εκτός των άλλων, να συμμορφώνονται με την κείμενη νομοθεσία, να καταρτίζουν και να εφαρμόζουν επαρκείς πολιτικές για την ενίσχυση της άμυνας τους ενάντια στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, να επιμορφώνουν το προσωπικό τους και να αναπτύσσουν επαρκώς τα συστήματα εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου που διαθέτουν.

Συμπερασματικά, αξίζει να τονιστεί ότι απαιτείται συνεχής επαγρύπνηση των κρατών, του χρηματοπιστωτικού τομέα και του κοινωνικού συνόλου διεθνώς ώστε να επιτευχθεί η αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Σε σχέση με τα όσα αναφέρονται ανωτέρω, δεν μπορεί να μείνει ασχολίαστη και η στάση των κρατών γενικότερα και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την υιοθέτηση του ρυθμιστικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Γίνεται αποδεκτό και δεν αμφισβητείται σε κανένα επίπεδο το γεγονός ότι η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας χρήζει αντιμετώπισης και μάλιστα αυστηρής, αποτελεσματικής και άμεσης.

Αυτό το οποίο όμως αμφισβητείται και δεν γίνεται δεκτό είναι το γεγονός ότι με το πρόσχημα της άμεσης και αποτελεσματικής ανταπόκρισης στην πιεστική τρομοκρατική απειλή, δημιουργείται έλλειμμα ως προς την νομιμοποίηση και τον έλεγχο στη λήψη αποφάσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Έτσι, είναι συνήθης πρακτική η προώθηση μορφών διαβούλευσης στο περιθώριο της θεσμοποιημένης δράσης της Ένωσης και των υπόλοιπων κρατών και με ιδιαίτερα μυστικές διεργασίες, τοποθετώντας έτσι τη σχετική δραστηριότητα στο απυρόβλητο κάθε μορφής πολιτικού, κοινοβουλευτικού ή δικαιοδοτικού ελέγχου.

Η παραχώρηση κυριαρχικών αρμοδιοτήτων αναφορικά με την εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια σε διεθνή fora όπως η FATF εν προκειμένω και η επέκταση του πεδίου της δράσης και των πρωτοβουλιών τους σε μια περίοδο αντιτρομοκρατικής υστερίας θα έπρεπε να συνοδεύεται τουλάχιστον και από ένα υπερκρατικό ανεξάρτητο όργανο ελέγχου των δραστηριοτήτων τους για τη διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων και την δημιουργία της πεποίθησης ότι οι διαδικασίες δημιουργίας ρυθμιστικού πλαισίου οι οποίες συντελούν τόσο σημαντικό ρόλο παγκοσμίως στον τρόπο αντιμετώπισης της τρομοκρατικής απειλής, ελέγχονται αξιολογούνται και κρίνονται και δεν ακολουθούνται απλώς άκριτα, χωρίς περιθώριο δευτερολογίας.

Η αοριστία που χαρακτηρίζει εξάλλου έννοιες, που βρίσκονται στην καρδιά του τρομοκρατικού ορισμού και άρα την ίδια την έννοια του τρομοκρατικού εγκλήματος και της χρηματοδότησης αυτού, διευρύνει τον κίνδυνο των καταχρήσεων, τη στιγμή που η τρομοκρατία αποτελεί τη δικαιολογητική βάση λήψης μέτρων περιοριστικών των ελευθεριών του συνόλου των πολιτών.

Η ενίσχυση της δημοκρατικής διαφάνειας, μέσα από την πρόσδοση ουσιαστικού ρόλου στο ευρωπαϊκό και τα εθνικά κοινοβούλια και κυρίως η νομική δέσμευση της Ένωσης για την προστασία των δικαιωμάτων, κρίνονται απαραίτητα βήματα για την πραγμάτωση των διακηρυκτικών στόχων της.

Κυρίως όμως απαιτείται η πολιτική βούληση για την υλοποίηση των στόχων αυτών. Αυτό είναι και το μεγάλο στοίχημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για το πως θα επιβιώσει ακέραια στο ύψος των δικαιολογητικών της επιλογών και συνταγματικών εγγυήσεων από τη λαίλαπα της τρομοκρατίας, που περισσότερο από οτιδήποτε άλλο υπονομεύει το δημοκρατικό χαρακτήρα των σύγχρονων κοινωνιών.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι το φαινόμενο αυτό δύναται μονάχα να περιοριστεί καθώς η πεποίθηση για ολική εξάλειψη αυτού είναι καθαρά ουτοπική. Πάντοτε θα υπάρχουν άτομα ή οργανώσεις ατόμων που θα παρεκκλίνουν των κοινωνικών και νομικών κανόνων και των χρηστών ηθών, βρίσκοντας νέες μεθόδους να προσδώσουν νομιμοφάνεια στα παράνομα έσοδα τους, να χρηματοδοτήσουν ενέργειες με σκοπό την τρομοκρατία και κυρίως να εγκληματήσουν.

Συνεπώς, η μάχη κατά των φαινομένων αυτών πρέπει να είναι συνεχής και απρόσκοπτη ώστε να επιτύχει τον απώτερο σκοπό της, δηλαδή τη διατήρηση του

υγιούς οικονομικού ιστού, την προαγωγή των δημοκρατικών θεσμών και της έννομης τάξης και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η δημιουργία ενός εύρωστου καθεστώτος αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού είναι μια συνεχής πρόκληση εξαιτίας των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των προοπτικών και των προτεραιοτήτων μεταξύ των χωρών.

Αποτέλεσμα αυτού είναι και η ύπαρξη διαρκών συμβιβασμών, ωθούμενων από την ανάγκη εξισορρόπησης αντικρουόμενων στόχων σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις διαδικασίες. Όμως, είναι απαραίτητη η διασφάλιση του ότι οι συμβιβασμοί αυτοί δεν θα καταλήξουν εκπτώσεις σε αξίες και ότι η ισορροπία μεταξύ ασφάλειας και ελευθερίας θα διασφαλιστεί.

Παράρτημα – Πίνακες

(ΠΙΝΑΚΑΣ 1)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ					
CFT					
I. ΔΙΕΘΝΕΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ					
ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΚΑΙΟ					
A. ΔΙΕΘΝΗ FORA					
#	Είδος Νομικής Πράξης	Αριθμός	Έτος	Τίτλος	Πηγή Δημοσίευσης
1	The FATF Recommendations	-	2012	International Standards on combating Money Laundering and the Financing of Terrorism and Proliferation	http://www.fatf-gafi.org/
2	The BCBS	-	2014	Sound management of risks, related to money laundering and financing of terrorism	http://www.bis.org/publ/bcbs275.pdf
3	The United Nations Convention	-	1999	<i>International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism (Terrorist Financing Convention)</i>	https://treaties.un.org/doc/d/b/Terrorism/english-18-11.pdf
B. ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΟΚ/ΕΚ/ΕΕ					
#	Είδος Νομικής Πράξης	Αριθμός	Έτος	Τίτλος	Πηγή Δημοσίευσης
1	Οδηγία	60	2005	Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 26ης Οκτωβρίου 2005 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=cele_x:32006L0070

				χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	
2	Οδηγία	70	2006	Οδηγία (ΕΚ) με αριθμό 2006/70 του Συμβουλίου της 1ης Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας (ΕΚ) με αριθμό 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αφορά τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου» και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=cele_x:32006L007_0
3	Οδηγία	849	2015	Οδηγία (ΕΕ) 2015/849/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20 ^{ης} Μαΐου 2015 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ	http://data.europa.eu/eli/dir/2015/849

				της Επιτροπής	
Γ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ-ΠΛΑΙΣΙΑ ΕΕ					
#	Είδος Νομικής Πράξης	Αριθμός	Έτος	Τίτλος	Πηγή Δημοσίευσης
1	Απόφαση - Πλαίσιο	2002/475/ΔΕΥ	2002	Απόφαση - πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/XT/?uri=celex:32002F0475
2	Απόφαση - Πλαίσιο	2008/919/ΔΕΥ	2008	Απόφαση πλαίσιο 2008/919/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/XT/?uri=celex:32008F0919
Δ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ					
1	Κανονισμός	2580	2001	Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 2580/2001 του Συμβουλίου για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Τελευταία τροποποίηση από τον Κανονισμό (ΕΕ) με αριθμό 2015/1325	http://www.refworld.org/docid/47fdfb230.html
2	Κανονισμός	881	2002	Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 881/2002 του Συμβουλίου για την επιβολή συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων που συνδέονται με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ Κάιντα	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32002R0881

				και τους Ταλιμπάν και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 467/2001 του Συμβουλίου. Τελευταία τροποποίηση 2015/532	
3	Κανονισμός	1781	2006	Ο Κανονισμός (ΕΚ) με αριθμό 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 15ης Νοεμβρίου του 2006 περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών	http://www.hba.gr/Xrimatopistotiko/UplFiles/xr-dikaio_katapolemisis/Reg_1781_2006el.pdf
4	Κανονισμός	847	2015	Ο Κανονισμός (ΕΕ) με αριθμό 847/2015 για τις μεταφορές χρηματικών ποσών	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32015R0847

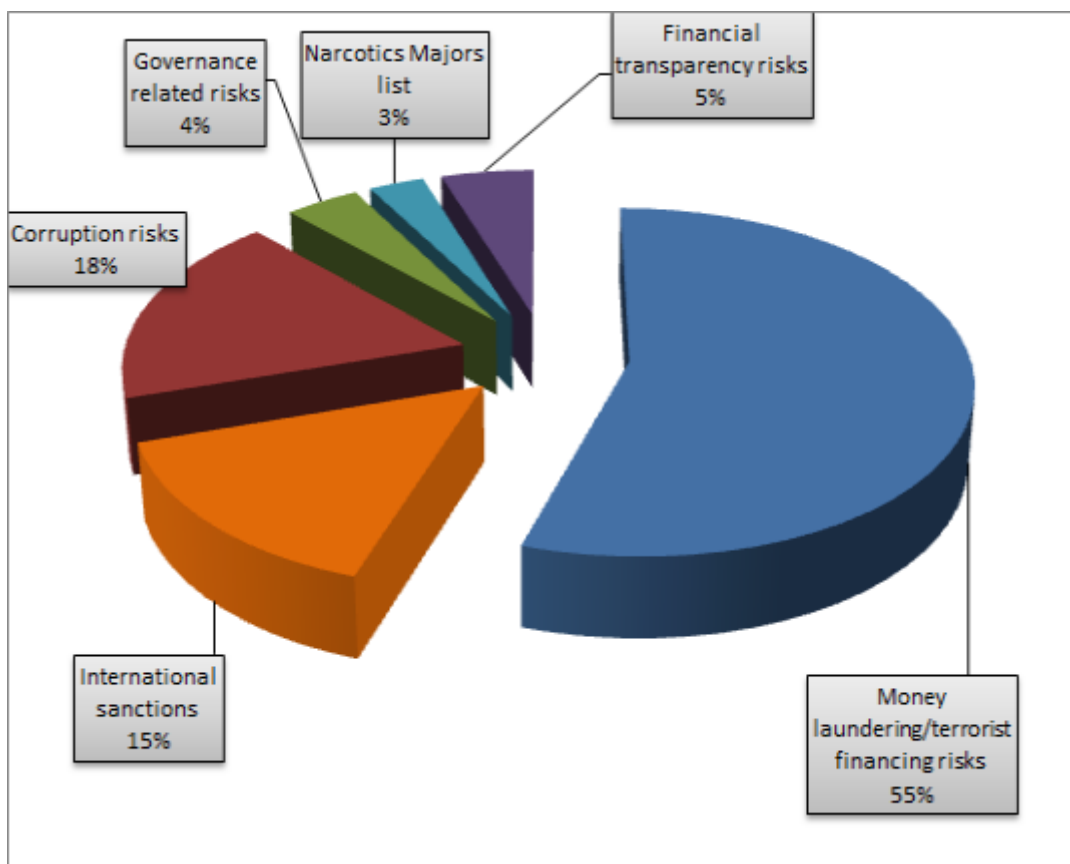
(ΠΙΝΑΚΑΣ 2)
ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

<u>ΤΡΟΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ</u>	<u>ΠΟΣΟΣΤΑ</u>
ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ (ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑ)	30% - 35%
ΔΩΡΕΕΣ / ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	25% - 30%
ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΛΗΣΤΕΙΕΣ, ΑΠΑΓΩΓΕΣ)	10% - 15%
ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΜΑΝΤΙΩΝ	10% - 15%
ΕΤΕΡΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ (ΝΟΜΙΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΟΙ)	10% - 25%

Πηγή Schneider F. (2004), Macroeconomics: The financial flows of Islamic Terrorism, Maschandaro D

(ΠΙΝΑΚΑΣ 3)

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΡΟΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΕΙΣ

Πηγή: <http://www.knowyourcountry.com/1ratingtable.html>

(ΠΙΝΑΚΑΣ 4)

Η ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

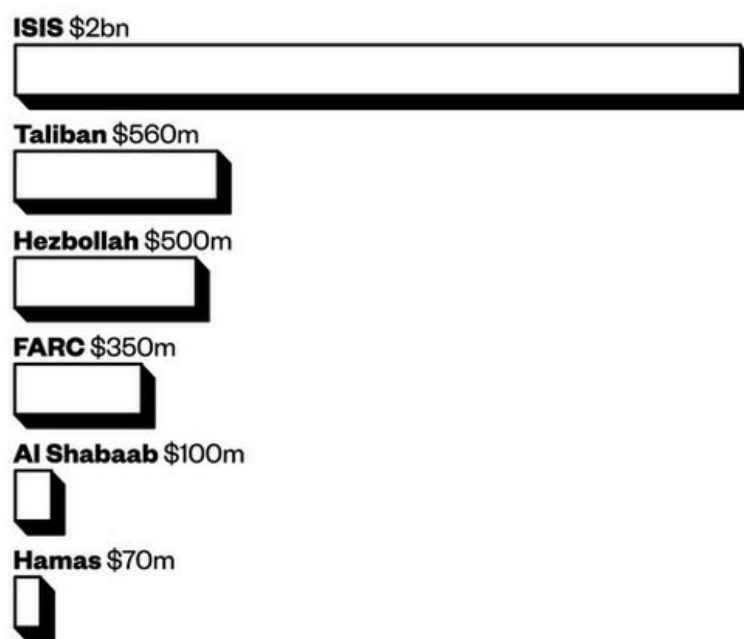
Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ καλύπτει τέσσερις τομείς δράσης στα πλαίσια της στρατηγικής δέσμευσής της:

Πηγή: <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/>

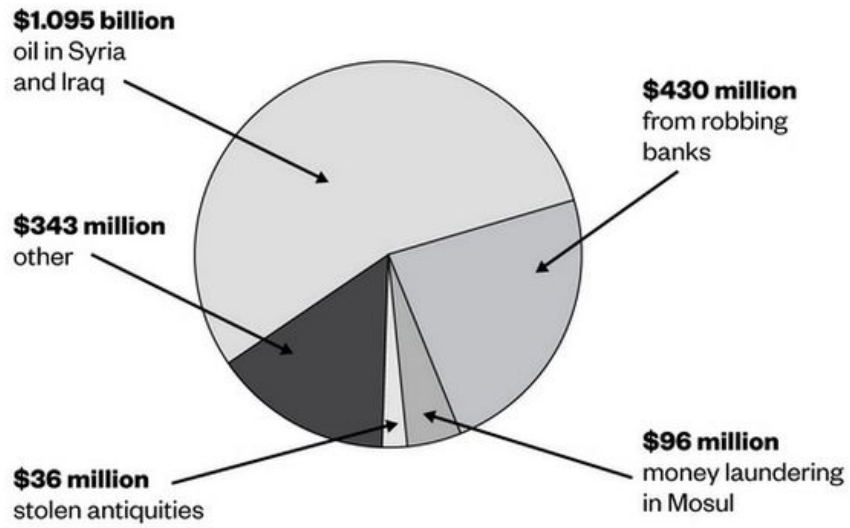
(ΠΙΝΑΚΑΣ 5)

ΕΚΤΙΜΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Πηγή: <http://www.telegraph.co.uk/#source=refresh>

(ΠΙΝΑΚΑΣ 6)
ΠΙΘΑΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ISIS

Πηγή: <https://medium.com/matter>

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΟΙ 40 ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ FATF :

FATF Recommendations

A. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ AML/CFT

1. Αξιολόγηση των κινδύνων και εφαρμογή μιας προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο
2. Εθνική συνεργασία και συντονισμός

B. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΕΥΣΗ

3. Το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
4. Κατάσχεση και προσωρινά μέτρα

Γ. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

5. Το αδίκημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
6. Στοχευμένες οικονομικές κυρώσεις που σχετίζονται με την τρομοκρατία και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
7. Στοχευμένες οικονομικές κυρώσεις που σχετίζονται με την διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής
8. Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί

Δ. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

9. Νόμοι περί τήρησης απορρήτου από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
10. Δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη
11. Τήρηση αρχείου
12. Πρόσθετα μέτρα για συγκεκριμένους πελάτες και δραστηριότητες
13. Τραπεζική ανταπόκριση
14. Υπηρεσίες μεταφοράς χρημάτων ή αξιών
15. Νέες τεχνολογίες
16. Εμβάσματα
17. Εξάρτηση από τρίτους
18. Εσωτερικοί έλεγχοι και υποκαταστήματα και θυγατρικές στο εξωτερικό
19. Χώρες με αυξημένο επίπεδο κινδύνου
20. Αναφορά ύποπτων συναλλαγών
21. Εμπιστευτική πληροφόρηση και τήρηση απορρήτου

22. Καθορισμένες μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και επαγγέλματα: δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη

23. Καθορισμένες μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και επαγγέλματα: άλλα μέτρα

Ε. ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΜΑΤΩΝ

24. Διαφάνεια και πραγματική κυριότητα νομικών προσώπων

25. Διαφάνεια και πραγματική κυριότητα νομικών μορφωμάτων

ΣΤ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

26. Ο κανονισμός και η εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

27. Εξουσίες των εποπτικών αρχών

28. Ρύθμιση και εποπτεία των καθορισμένων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και επαγγελμάτων

Ζ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΧΕΣ

29. Μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών

30. Αρμοδιότητες των διοικητικών και των ανακριτικών αρχών

31. Εξουσίες των διοικητικών και ανακριτικών αρχών

32. Μεταφορείς μετρητών

Η. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

33. Στατιστικά στοιχεία

34. Κατευθυντήριες οδηγίες και ανατροφοδότηση

Θ. ΚΥΡΩΣΕΙΣ

35. Κυρώσεις

Ι. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

36. Διεθνείς πράξεις

37. Αμοιβαία δικαστική συνδρομή

38. Αμοιβαία δικαστική συνδρομή: δέσμευση και δήμευση

39. Έκδοση

40. Άλλες μορφές διεθνούς συνεργασίας

Βιβλιογραφία - Πηγές

Ελληνόγλωσσα

Αναγνωστόπουλος Ηλίας (2004), «*Δίκαιη δίκη και διεθνής τρομοκρατία*», Ποινικά Χρονικά ΝΔ/2004

Δημόπουλος Χαράλαμπος (2006), «*Παγκοσμιοποίηση και Τρομοκρατία*», Νομική Βιβλιοθήκη

Γκόρτσος Χρήστος (2005), «*Το Διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωση του στην ελληνική έννομη τάξη*», Δελτίο Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, Τεύχος 43, Δ' Τρίμηνο

H.-J. Albrecht (2004), «*Νομοθετικές απαντήσεις στην 11η Σεπτεμβρίου, Συγκριτική ανάλυση της Αντιτρομοκρατικής Νομοθεσίας*» Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 8 – 9

Μπόση Μαίρη (1996), «*Ελλάδα και Τρομοκρατία, Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις*», Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή

Μπόση Μαίρη (2000), «*Περί ορισμού της τρομοκρατίας*», Εκδοτικός οίκος Π.Τραυλός

Μπόση Μαίρη (2003), «*Η εξέλιξη της διεθνούς τρομοκρατίας μετά την 11^η Σεπτεμβρίου. Νέες μορφές τρομοκρατίας*», Εκδόσεις Παπαζήση

Τσόμσκυ Νόαμ (2000), «*Η Κουλτούρα της Τρομοκρατίας*», Εκδόσεις Νέα Σύνορα Α.Α. Λιβάνη

Παναγιωτίδης Βασίλης (2006), «*Η σημασία της εκπαίδευσης στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας*», Δελτίο Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, Τεύχος 47, Δ' Τρίμηνο

Πανούση Γιάννη (1990), «*Σύγχρονα θέματα εγκληματολογίας*», Εκδόσεις Δανιά

Στεφάνου - Γκόρτσος (2006), «*Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο*», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Συμεωνίδου – Καστανίδου (2004), «Οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος», Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 2

Ξενόγλωσση

Allen, W. (2003), «*The War Against Terrorism Financing*», Journal of Money Laundering Control

Bantekas, I. (2003), «*The International Law of Terrorist Financing*», American Journal of International Law

Crenshaw, M (1995), «*Terrorism in context*», University Park: Pennsylvania State University Press

De Vries Gijs, Address by Gijs de Vries (2005), «*EU Counter-Terrorism Coordinator*», EUROMED Meeting

Ganor, B (2002), «*Defining Terrorism: Is one man's terrorist another man's freedom fighter*», P. Practice and Research

Jenkins, B.M. (1975), «*International Terrorism: Anew mode of conflict*»

Jennifer Isern, David Porteous , Raul Hernandez-Coss, Chinyere Egwuagu (2005), «*AML/CFT Regulation: implications for financial service providers that serve low income people*», Focus Note

Jensen, K. (2002), «*On the Trail of Terror*», Best's Review

Koufa Kalliopi (2001), «*Terrorism and Human Rights*», United Nations, Economic and Social Council, Commission on Human Rights, Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights, Fifty-Third session

Laqueur, W (1987), «*The age of Terrorism*», Boston: Little, Brown and Company

Laurel S. Terry (2010), «*An Introduction to the Financing of Terrorism*»

Miriam Allan and Damian Gadzinowski (2009), «*Combating the Financing of Terrorism: EU Policies, Polity and Politics*», EIPASCOPE 2009/2

Napoleoni, L. (2003), «*Modern Jihad: Tracing the Dollars Behind the Terror Networks*», London: Pluto Press

Schneider F. (2004), «*Macroeconomics: The financial flows of Islamic Terrorism*», Maschandaro D.

Wesseling M. (2013), «*The European Fight against Terrorism Financing: Professional Fields and New Governing Practices*», Den Bosch: BOXPress

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις στο Διαδίκτυο

Επίσημη σελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) International Monetary Fund (IMF), (<http://www.imf.org/>)

- Άρθρο με τίτλο: «*The IMF and the Fight Against Money Laundering and the Financing of Terrorism*», 2015, (<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/aml.htm>)

Επίσημη σελίδα του CGAP (Consultative Group to Assist the Poor), (<http://www.cgap.org/>)

- Άρθρο με τίτλο: «*AML / CFT Regulation*», 2015, (<http://www.cgap.org/publications/amlcft-regulation>)

Άρθρο του Βασίλη Παναγιωτίδη (2010), «*Το έργο της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας*», διαθέσιμο στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://www.ecefil.eu/subitemsDetails.asp?Menu=3&Id=130&titl=%CA%FD%F1%E9%E1%20%E5%F1%E5%F5%ED%E7%F4%E9%EA%DC%20%F0%E5%E4%DF%E1%20-%20%C4%E9%E5%E8%ED%E5%DF%F2%20%EF%E9%EA%EF%ED%EF%EC%E9%EA%EF%DF%20%EF%F1%E3%E1%ED%E9%F3%EC%EF%DF%20%20%EA%E1%E9%20for a.%20%D3%F5%EC%EC%E5%F4%EF%F7%DE%20%F4%E7%F2%20%C5%C5>)

Επίσημη σελίδα της Price Waterhouse Coopers (PwC), άρθρο με τίτλο: «*Publication of the 4th anti-money laundering directive: European Union adopts stronger framework to combat money laundering and terrorism financing*», 2015, (<http://www.pwc.lu/en/anti-money-laundering/publication-of-the-4-th-aml-directive.html>)

Άρθρο με τίτλο «*The fourth money laundering Directive*», 2015, (http://www.dilloneustace.ie/download/1/Publications/Regulatory%20and%20Compliance/Clients%20Briefing_%20Fourth%20Money%20Laundering%20Directive%20IV.pdf)

Έκθεση σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατικής οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (ISIL): (<http://www.fle.gr/index.php/egkyklioi-pol/428-egkyklioi-pol-2015/22227-ypoik-1035327-2015-dimosia-anakoinosi-tis-fatf-sxetika-me-xores-pou>)

[emfanizoun-stratigikes-adynamies-stin-antimetopisi-tou-kseplymatos-xrimatos-kai-tis-xrimatodotisis-tis-tromokratias-katopin-tis-olomeleias-tou-fevrouariou-2015](#))

Επίσημη σελίδα της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης - FATF (Financial Action Task Force) (<http://www.fatf-gafi.org>)

-(<http://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/>)

-(<http://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/>)

-(<http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>)

-(http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/?hf=10&b=0&s=desc%28fatf_releasedate%29)

-(http://www.fatf-gafi.org/documents/riskbasedapproach/?hf=10&b=0&s=desc%28fatf_releasedate%29)

Επίσημη σελίδα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης ΟΟΣΑ (OECD) (<http://www.oecd.org/>)

Επίσημη σελίδα της BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (<http://www.bis.org>)

-(<http://www.bis.org/bcbs/>)

Επίσημη σελίδα των Ηνωμένων Εθνών (<http://www.unric.org>)

-(http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=10)

-(<http://www.un.org/en/terrorism/instruments.shtml>)

Επίσημη σελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://europa.eu>)

-(http://europa.eu/index_el.htm)

-(<http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/04/20-money-laundering-strengthened-rules/>)

-(http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/financing/index_en.htm)

-(<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006L0070>)

-(<http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/04/20-money-laundering-strengthened-rules/>)

Επίσημη σελίδα της id prove (<http://www.idprove.de>)

-

(http://www.idprove.de/english/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=10)

Επίσημη σελίδα της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (<http://www.hba.gr>)

-(<http://www.hba.gr/2Tomeis/2Tomeis.asp?Mpage=13>)